

DET NY CLARTÉ #08 · 3. ÅRGANG · SEPTEMBER 2008
LØSSALG KR. 50,-

DET NY
Clarté

John Pilger · Jaques Ranciére · Benito Scocozza · Morten Thing
Nâzim Hikmat · Bente Hansen · Tariq Ali · Alain Badiou

REPORTAGE: BARACK OBAMA

**TEMA: Kommunismen
ved en skillevej**

Immigration,
østarbejdere og globalisering

Krigen i Georgien

Gaderummet

Gud og venstrefløj

Berlusconi

Digte af Nâzim Hikmet

I august måned udkom en digtsamling af den tyrkiske digter og kommunist, Nazim Hikmet (1902-1963). Det er mere end 25 år siden vi har kunnet glæde os over en oversættelse af ham til dansk. Hikmet poesi afspejler, med sine inspiration fra osmanisk divan-tradition, russisk futurisme (Majakovskij) og fransk surrealisme, sit lands placering som "bro" mellem Vesten og Østen. Mest af alt har hans digtning en slående lighed med Bertolt Brecht. Den byder på samme stærke politiske budskaber og fortællende og sproglige enkelthed. Hikmet blev til stadighed forfulgt og fængslet af de tyrkiske myndigheder. Mange af hans digte er skrevet i fængslet, hvorfra han formandede sin elskede om "at være smuk / som et oprørsbanner!" og huskede hende på at "en fanges kone / må altid / nære lyse tanker." Andre er forfattet under landflygtighed i Sovjetunionen. Vi kan takke Murat Alpar og Erik Stinus for den fornemme oversættelse som vi her kan præsentere to eksempler på

DE FLESTE

DE FLESTE ER STUVET SAMMEN PÅ
MELLEMDÆKKET
KØRER MED TOG PÅ TREDJE
KLASSE
REJSER PÅ VEJENE TIL FODS,
DET ER DE FLESTE
DE FLESTE TJENER TIL FØDEN FRA DE
ER OTTE
BLIVER GIFT NÅR DE ER TYVE
DØR NÅR DE ER FYRRE
DET ER DE FLESTE.
ALLE UNDTAGEN DE FLESTE HAR
BRØD NOK AT SPISE
RIS NOK

SUKKER NOK,
OGSÅ KLÆR
TILMED BØGER
ER DER NOK AF TIL ALLE, BLOT
IKKE DE FLESTE.
FOR DE FLESTE ER DER INGEN SKYGGE
PÅ JORDEN
INGEN LYGTE I GADERNE
OG FOR VINDUERNE INTET
GLAS
DE LEVER ENE OG ALENE AF HÅBET,
GØR DE FLESTE,
DERES HÅB LEVER.

1958

Se side 77, Det sner i natten

Indhold

DET NY Clarté #8

Aktuelt & baggrund

- s. 04 **Reportage:** Immigration, østarbejdere og globalisering.
- Af Mattias Tesfaye
- s. 14 **Kommentar:** Fra Kennedy til Obama.
- Af John Pilger
- s. 20 **Det teoretiske hjørne:** Det politiske subjekt
- om Alain Badiou.
- Af Holger Ross Lauritsen

Opinion

- s. 26 **Lederen:** Historien gentager sig...
- Af Jeppe Klok Due
- s. 28 **På irsk rundtur i EU-karusellen.**
- Jakob Lindblom
- s. 30 **Det store spil om lille Georgien**
- Troels Riis Larsen
- s. 32 **Debat:** Gaderummet v. Københavns Kommune/Enhedslisten.

Tema: Kommunismen ved en skillevej

- s. 36 **Essay:** Sorgen over historiens ofre – samtale med den kommunistiske tradition.
- s. 52 **Kommentar:** Målet – en ny kommunisme.
- Af Niels Rosendal Jensen
- s. 52 **Kommentar:** Hvilken kommunisme?
- Af Benito Scocozza
- s. 56 **Kommentar:** Den kommunistiske tradition er en billet til et tog som er aflyst. -Af Morten Thing

Bøger: Anmeldelser & debat

- s. 62 **Berlusconi;** (Gert Sørensen), **Gud og venstrefløj;** (Bente Hansen), **Pirates of the Caribbean;** (Tariq Ali),
- s. 66 **Den uvidende lærer ;**(Jaques Rancière),
- s. 70 **Sludder for en sladder,** (Christian Braad Thomsen)
Skodjob; (Lotta Elstad)
- s. 79 **Udvalgte digte,** (Nâzim Hikmet).

Utrygheden breder sig

WARSHAWA TOWERS. I Ørestaden bygges der på Danmarks højeste bygning, Copenhagen Towers. Arbejderne er imidlertid ikke danskere, men hvad der er mere væsentligt: faglig dansk overenskomst synes ikke at være i højsædet.

Af **Mattias Tesfaye**, foto af Jakob Matthiessen

BOOUUUM! Et langt, dybt og øredøvende brag giver ekko ud over hele den vestlige del af Amagerfælled. Resterne af de forsamlede demonstranter kigger forbavset ind bag byggepladsens pigtrådshegn hvor en røgsky stiger op fra en af de enorme udgravninger. Oppe på stilladserne står over 70 polske betonarbejdere helt stille og kigger skræmt ned i udgravningen, dernæst ud på de demonstrerende danske bygningsarbejdere og til sidst hen på den lille gruppe funktionærer fra det danske entreprenørfirma Pihl A/S som forsigtigt nærmer sig røgskyens udgangspunkt. Er der sprunget en bombe eller måske bare en gasledning?

Kanonslaget blev kastet af en ung arbejdsløs bygningsarbejder, lige inden han trådte op på Ørestaden metrostation og forsvandt ind mod København. Han var en af de første der forlod morgens demonstration mod brugen af uorganiserede og underbetalte polakker på byens nye vartegn, Copenhagen Towers. Markeringen var indkaldt af en række af de øvrige betonsjak der arbejder i området.

"Aktionen er rettet mod Pihl som fyrer sine danske ansatte og bruger polske underentreprenører der betaler deres ansatte væsentligt mindre, end hvad danske bygningsarbejdere skal have. Oven i købet har de meget svært ved at overholde dansk overenskomst. Vi har prøvet, desværre uden held, at få kontakt til polakkerne," udtaler Niels Faueryby der udtaler sig på baggrund af de danske betonsjak på naboarbejdspladserne.

Allerede tre måneder før de 200 protesterende bygningsarbejdere mødes denne majmorgen til et par taler fra fagforeningen, sort kaffe og et rundstykke, kan Nyhedsbrevet 3F afsløre at byggeriets hovedentreprenør, Danmarks næststørste, har fyret nogle af sine egne betonsjak, for i stedet at benytte polske underleverandører til byggeriet.

"Vi havde fået indtryk af at vi skulle fortsætte på Towers, men det er kun formanden og sjakbajserne der følger med, siger to af de fyrede, Jonas Rømer, 27, og Bo Petersen, 36. De har begge syv-otte års ansættelse hos Pihl. Andre af syv fyrede i sjakket har op mod 20 års anciennitet i virksomheden," skriver nyhedsbrevet.

Utrygheden breder sig blandt de organiserede danske bygningsarbejdere. Der er opstået et gigantisk underskud af politiske løsninger på en situation der kombineret med lavkonjunktur og prisstigninger er ved at udvikle sig til en social katastrofe for dem selv og deres familier.

For mange af dagens deltagere er det første gang de deltager i en demonstration. Men denne markering var blot en i rækken af et stigende antal protester og blokader i byggebranchen. Hver gang med nye ansigter der forsigtigt finder sig til rette i mængden af ophobet frustration og utilfredshed.

På Vestamager er der oprudsstemning. Kaffekander og skilte pakkes sammen, og de heldige går i små klynger hen mod

deres egen arbejdsplads. De mindre heldige knytter næverne i bukserne og må hjem og ringe videre til gamle kolleger og arbejdsgivere. Er der mon arbejde et sted?

Mens røgskyen fordufter op mod den skyfrie amagerkanske forårshimmel, begynder lifte og kraner så småt at bevæge sig inde på pladsen. De danske byggeledere

i cowboybukser og Pihl-jakker kan ånde lettet op i denne omgang, det var bare et harmløst kanonslag. Men længere inde på Amager sidder der stadig en ung arbejdsløs bygningsarbejder og kigger bittert ud gennem metroens vinduer.

■

Fragmenter fra en immigrerende globalisering

VANDRING. Texas, Johannesburg, Moskva, Shanghai – aktuelle nedslagspunkter i immigrationsbølgen mellem fattige og rige regioner og nationer i verden i dag.

Af **Mattias Tesfaye**

Texas

Sveden bager fra en skyfri himmel i den texanske ørken. En selvbestaltet gruppe af hovedsageligt unge arbejdsløse amerikanere er i færd med at opføre en mur et af de steder hvor hundredvis af fattige illegale immigranter hver nat forsøger at snige sig ind i USA. Det skønnes at mellem 6 og 12 millioner mexicanere opholder sig illegalt i USA, de udgør dermed omkring 5 % af den totale arbejdsstyrke.

Få måneder efter lykkedes det kræfter i det republikanske parti at få kongressen til at vedtage opførelsen af en 1100 kilometer mur langs grænsen. Indtil den står færdig er der blevet udkommanderet 6000 mand fra de føderale styrker til at hjælpe grænsepolitiet i et forsøg på at holde grænsen tæt.¹

Johannesburg

Et gennemtrængende skrig fylder gaden i den sydafrikanske millionby Johannesburg. En immigrant fra Zimbabwe i starten af 20'erne tvinges ned i en række stablede bildæk og bliver derefter overhældt med benzin. Sekunder efter står han i flammer, mens fattige arbejdsløse sydafrikanere står i en blanding af had og fryd og ser på.

Arbejdsløsheden er på 30 procent i Sydafrika og endnu højere blandt unge ufaglærte mænd. Samtidig fortsætter importen af billig arbejdskraft fra nabolandene. Det har skabt enorme sociale konflikter i de fattigste kvarterer hvor livsvilkårene mange steder er endnu dårligere end under apartheid-

regimet. Urolighederne i maj 2008 kostede omkring 50 dræbte, flere tusinde sårede og ca. 35.000 fordrevne.²

Moskva

Hamdam Kamalow, 26, har otte børn og en kone at forsørge. Han er som titusindvis af andre unge uzbekere taget til Moskva for at arbejde i byggesektoren, hvor han er beskæftiget på opførelsen af prestigeprojektet "Moskva City". Med en enorm mængde af overarbejde kan han tjene i nærheden af 400 Euro om måneden. "Så meget kan jeg ikke tjene derhjemme på et halvt år," udtaler han til det tyske blad Der Spiegel.

Chikane og diskrimination er blevet hverdag for Hamdam og de øvrige immigranter fra de tidligere sovjetrepublikker. For et stykke tid siden, for eksempel, forsvandt en af hans venner i tre dage, bortført af unge russiske skinheads. Kombineret med et korrump og racistisk politikorps, gør det livet farligt for immigranterne i verdens dyreste by.³

Shanghai

Togene til Shanghai er propfyldte. Togene fra Shanghai er knap så fyldte. Verdenshistoriens største immigrationsbølge er i fuld gang. Mennesker med hele deres liv i en rygsæk stiger af toget og begiver sig ud på verdens største industrielle arbejdsmarked. Over 100 millioner kinesere har nu immigreret fra en landbrugssektor ramt af arbejdsløshed, til byerne hvor de nu udgør 20 procent af arbejdsstyrken.

Immigrationsbølgen foregår hovedsageligt internt mellem de kinesiske provinser. Men da forskellen mellem land og by i Kina er så enorme, betyder den gigantiske og tilsyneladende utømmelige arme af reservearbe-

jdskraft alligevel at de lægger en effektiv dæmper på lønudviklingen i industriområderne, hvor reallønnen stadig kun er omkring 3-5 procent af niveauet i USA.⁴

NOTER

- 1 Kilder: www.gcim.org, www.inegi.gob og DR Nyheder 30. april 2008
- 2 Kilder: Læger uden grænser, International Herald Tribune (20. maj) og Politiken (24. maj).
3. Kilde: Der Spiegel, Manhattan an der Moskau (nummer 29, 2008)
4. Kilder: The Economist, A Survey of China (25. marts 2006), Davis Harvey, A brief History of neoliberalism, 2005 (s. 127)

Bonderøve, roepolakker, kællinger og fremmedarbejdere

MONOLIT? Arbejdsstyrken her i landet har aldrig være så homogen og uforanderlig som hjemstavns-nostalgikerne forsøger at foregøgle i den offentlige debat.

Af **Mattias Tesfaye**, foto af Jakob Matthiessen

H. C. Andersen betegnede året 1857 som "det mærkværdige år" - et år hvor det gamle måtte vige for det nye. Københavns byporte blev revet ned, gadernes tranlygter blev skiftet ud med gaslygter og en af Danmarks ældste indtægtskilder, Øresuntolden, indført af Erik af Pommern i 1429, blev ophævet mod en engangserstatning på 33 1/2 millioner rigsdaler fra de søfarende nationer. Samme år blev loven om næringsfrihed vedtaget i Danmark med endelig ikrafttræden 5 år senere. Hvis der skal findes et skæringspunkt for kapitalismens endelige sejr over de gamle lav og købstadsmonopoler, må det være her omkring (Købmændenes Historie, Søren Mørch og Tom Buk-Swienty, Gads Forlag 2007).

Siden da har de private virksomheder i Danmark inddraget stadig flere mennesker i den kapitalistiske produktion som lønarbejdere. Men selvom udviklingen fra land til by og fra selvstændig til lønarbejder konstant er i gang, så kan vi notere os at der for østudvidelsen har været mindst fire tidligere bølger af mennesker der inden for en kort periode får arbejdsstyrken til at vokse markant i en afgrænset periode.

1. Ind med fire-toget

København og de danske købstæder oplevede en enorm befolkningstilvækst i slutningen af det nittende århundrede og starten af det tyvende. Alene fra 1855 til 1901 blev befolkningstallet i byerne fordoblet. De mange nye mennesker var enten tvunget væk fra landbruget af arbejdsløshed, eller fristet af 'det frie liv' som lønarbejdere i byens mange nye virksomheder. I den samme periode faldt antallet af danskere beskæftiget i landbruget fra 54 til 41 procent.¹

På landet havde "socialistforskrækkelsen" godt tag i både godsejere, bønder og landarbejdere. De læste og hørte om de farlige idéer fra udlandet der nu også havde fået tilhængere i Danmark. Derfor var det naturligt for mange af byens nye lønarbejdere at stå uden for fagforeningerne. Ofte skete det endda at den nye arbejdskraft fra landet blev brugt som strejkebrydere, i de første mange konflikter for kortere arbejdsdag, højere løn og ret til kollektiv organisering.

2. Roepolakkerne

For præcis 100 år siden lykkedes det socialdemokraten Peter Sabroe at få vedtaget en lov om 'anvendelse af udenlandsk arbejdskraft i landbruget', også kaldet 'polakloven'. Loven skulle forhindre de værste slavelignende tilstande blandt de polske immigranter i landbruget. En af bestemmelserne gik på at der kun måtte sove to personer i hver seng.

Da den polske indvandring var på sit højeste i 1911, ankom der 10.320 arbejdere, heraf alene 4.609 til Lolland-Falster, eller 28 procent af øernes arbejdsstyrke i landbruget. Her var de hovedsageligt beskæftiget med produktion af roesukker - heraf navnet roepolakker.

Nationalmuseet har indsamlet beretninger fra livet på de danske herrehårde i perioden. I en af disse beretninger fortæller landsvæsenskandidat Marius Nielsen om året 1906: "Det var ikke den største gård i areal som jeg har været på, men det er langt den største med hensyn til heste og folketal. Grunden hertil var det store antal af sukkerroer (210 tønder land) der dyrkes.

Der var således 23 par arbejdsheste, ca. 25 husmænd og håndværkere, 6-7 landsvæsenselever, 7-8 karle og 70 polakker (62 piger, 8 karle).²

3. Migration fra kødgryderne

Da Socialdemokratiet bliver stiftet i 1878 på salonen Aftenstjernen i Københavns indre by, er der kun én diskussion der for alvor får sindene i kog: Må kvinderne være med i det nye parti? "Hvilket trods fleres modstand vedtoges." Et af argumenterne mod kvindfolk er at de bliver opfattet som løntrykkere - deres plads er i hjemmet og hos børnene, argumenteres der.

I 1906 er 70 procent af medlemmerne i Kvindeligt Arbejderforbund enten ugifte eller enker. Langt de fleste gifte kvinder tager sig af de huslige pligter derhjemme. Først med opsvinget i 60'erne blev der for alvor brug for kvinderne i industrien, og samtidig også i de mange nye børnehaver, hjemmehjælpen og ældreplejen. Bevægelsen fra kødgryder til samlebånd blev en saltvandsindsprøjtning til mange vestlige økonomier. Kvindernes andel af arbejdsstyrken steg fra 26 procent i 1960 til 39 procent i 1970. I dag udgør kvinderne 47 procent af arbejdsstyrken.³

4. Når krybben er tom

Parallelt med kvindernes indtog på arbejdsmarkedet, organiserede danske virksomheder import af arbejdskraft fra specielt Jugoslavien, Tyrkiet og Pakistan. Således befinder der sig 20.000 udenlandske arbejdere i Danmark i 1970. De arbejder sjældent tæt sammen med danskere, og langt de fleste forestiller sig kun at skulle være i Danmark i få år. Men da først deres børn kommer i skole, bliver det efterhånden mere og mere urealistisk for de nye lønarbejdere at vende hjem.

Da oliekrisen rammer verdensøkonomien i 1973, begynder arbejdsløsheden for alvor at stige i Danmark, og det får den sociale uro til at brede sig. Mange oplever indvandrerne som en trussel i kampen om de stadig færre arbejdspladser. Specielt blandt ufaglærte danskere i industriområderne vokser fremmedhadet, det er blandt andet fra disse grupper og områder at Fremskridtspartiet fik mange stemmer ved jordskredsvalget i 1973, og Dansk Folkeparti senere blev vælgermæssigt overrepræsenteret.⁴

NOTER

1 (Fra Svend A. Hansen: "Økonomisk vækst i Danmark", bd. I, Akademisk Forlag, Kbh. 1972, s. 142.)

2 Kilder: www.migration.dk og Nationalmuseet

3. Kilder: En Bygning Vi rejser (første bind, side 112), www.pladstilosalle.dk, www.kvinde.finfo.dk og Statistikbanken.

4. Kilder: Fremskridtsarbejderen (Forlaget Demos 1977), www.migration.dk, Analyse af Dansk Folkepartis vælgere for Søndagsavisen (Institut for Konjunktur-Analyse, 1999)

Et spørgsmål om standpunkt

Indsamlet af **Mattias Tesfaye**, foto af Jakob Matthiessen

Det politiske flertal om østarbejderne

"(Vi) lægger afgørende vægt på, at brug af udenlandsk arbejdskraft ikke medfører en opdeling af arbejdsmarkedet i et A-hold og et B-hold," forligskredsen bag Østtaftalen af 29. juni 2007, Socialdemokraterne, Radikale, SF, Venstre, Konservative og Regeringen.

Ministeren om østarbejderne

"Der har ikke været balanceproblemer på arbejdsmarkedet. Tværtimod har østarbejderne været med til at sikre at brancher med begyndende flaskehalse har kunnet fastholde produktion og beskæftigelse. Det er der grund til at glæde sig over. I en situation med mangel på arbejdskraft er det kun positivt at der er kvalificeret arbejdskraft som vi kan trække på." Beskæftigelsesminister Claus Hjort Frederiksen, i en pressemeddelelse 1. december 2005.

Fagforeningsmanden om østarbejdere:

"Tro mig - jeg har ikke været på så meget som én byggeplads med polakker, hvor tingene var i orden. Og jeg har besøgt op mod 1.000 byggepladser." Robert Olejnik, ansat i Byggefagenes Samvirke, København til Ugebrevet A4, nr. 9, 2008.

Forskerne om at kun 3 procent af østarbejderne står i fagforening

"I forundring har vi indtil flere gange spurgt forbundene inden for byggeriet om deres medlemstal for udlændinge virkelig kan passe. Men det gør de, og det siger mig at fagbevægelsen har en kæmpe udfordring her, som den knap nok har taget fat på," siger Søren Kaj Andersen fra FAOS, Kbh. Universitet.

A-kassen om østarbejdere

"Ledigheden vokser en smule fra dag til dag idet der kommer flere ledige ind, end der er ledige, som kommer i arbejde. Det burde være omvendt her midt i marts. Det uhyggelige er at der melder sig gode betonsjak uden arbejde. De ligger jo først i byggeriets fødekæde, og det lover ikke godt, når de ikke har arbejde på nuværende tidspunkt. Søren Andersen, leder af A-kassen i 3F Bygge- Jord og Miljøarbejdernes Fagforening, i artiklen *Danskere presses væk fra byggepladsen*, Nyhedsbrevet 3F, 12.03.08.

Arbejdsgivere om afskedigelser af organiserede danske lønarbejdere

"Fleksibilitet er jo noget, som arbejdsgiverne lægger meget vægt på. Det kan jo både være geografisk, fagligt og inden for arbejdstider. Der er mange former for fleksibilitet. Og det tror jeg ikke er en uvæsentlig faktor", Børge Elgaard, direktør Dansk Byggeri, DR Nyheder 20.05.08.

Oppositionen om østarbejderne

'Men desværre står langt de fleste østarbejdere stadig uden for fagforeningen. Til dem er beskeden klokkeklar: Se nu at få meldt jer ind i en fagforening. Det er altså ingen undskyldning for nasseri at man kommer fra Østeuropa', Villy Søvnal, formand SF på sin blog d. 22.07.08.

Forskerne om indvandring generelt

"Analyser af konsekvenserne i de enkelte virksomheder af at ansætte indvandrere viser, at der generelt set er en tendens til at indvandring fra mindre udviklede lande er

forbundet med at der er indfødte danskere, der som følge deraf får en lavere løn eller mister deres job. En del af de, der derved mister deres job, oplever også en periode som arbejdsløse. Det er især ufaglærte og personer med en erhvervsuddannelse, der på denne måde kan være påvirket negativt af indvandringen”, Rockwool Fondens Forskningsenhed, arbejdsrapport nr. 16 - Udenlandsk arbejdskraft i Danmark, København 2007.

Dansk Folkeparti om østarbejdere:

”Flertallet i Folketinget er så forhåbentligt på at få lukket op for udenlandsk arbejdskraft

til Danmark, at de helt lukker øjnene for, at de kan blive hængende på dagpenge, når der ikke længere er så meget brug for deres arbejdskraft”, Bent Bøgsted, arbejdsmarkedsordfører for Dansk Folkeparti.

Mattias Tesfaye er murersvend, bestyrelsesmedlem i 3F Bygge-, Jord og Miljøarbejderne Fagforening og medlem af SF. ■

Fra Kennedy til Obama – Den amerikanske liberalismes sidste vals

Af **John Pilger**, illustration af Emil Hyllested Jensen

STILSTAND. Barack Obama bæres frem af en bølge af håb om forandring blandt almindelige amerikanere, men det er falske forhåbninger. Han påstår at repræsentere "manden på gaden", men han er købt af den store kapital. Det er der ikke meget nyt ved. Den prisbelønnede journalist John Pilger erindrer hvordan han i sin tid dækkede Robert Kennedys præsidentvalgkamp. Hans konklusion er at det progressive USA atter forrådes.

Nu hvor 1968-nostalgien florerer, er der én bestemt begivenhed der kaster lys over dagen i dag. Det er Robert Kennedys storhedstid og fald. Robert Kennedy ville være blevet valgt til De Forenede Staters præsident hvis ikke han var blevet myrdet i juni 1968. Da jeg rejste sammen med Kennedy, helt frem til det øjeblik hvor han blev skudt på Ambassador Hotel in Los Angeles den 5. juni, hørte jeg den samme tale mange gange. Han ville "give landets ledelse tilbage til folket" og skænke de undertrykte "værdighed og retfærdighed". "Som Bernard Shaw engang bemærkede," plejede Kennedy at sige, "ser de fleste på ting sådan som de er, og tænker hvorfor? Jeg drømmer om ting der aldrig var, og spørger: Hvorfor ikke?" Det var signalet til at løbe tilbage til bussen. Det var sjovt indtil en regn af kugler svirrede hen over vores hoveder.

Amerikansk demokrati er et skalkeskjul Kennedys kampagne er et eksempel for Barack Obama. Ligesom Obama var han senator uden nogen særlige præstationer at prale af. Ligesom Obama hævdede han forventningerne hos de unge og minoriteterne. Ligesom Obama lovede han at gøre en ende

på en upopulær krig, ikke fordi han var imod krigens erobring af andre menneskers jord og ressourcer, men fordi den ikke stod til at vinde.

” I 1968 forsøgte Robert Kennedy at redde partiet og sine egne ambitioner fra truslen om virkelig forandring, der kom fra en alliance mellem borgerretsforkæmperne og antikrigsbevægelsen

Hvis Obama slår John McCain i kampen om Det Hvide Hus til november, vil det være liberalismens sidste vals. I USA og Storbritannien bruges liberalismen som en krigsførende splittelseologi til endnu engang at ødelægge liberalismen som virkelighed. Rigtig mange mennesker forstår dette, som hadet til Blair og New Labour bevidner, men mange er desorienterede og ivrige efter "lederskab" og et grundlæggende socialdemokratisk projekt. I

Om begrebet "liberalisme"

Det har som regel en anden betydning i en amerikansk end i en dansk sammenhæng. I USA forbindes begrebet med en socialliberal holdning – typisk støtte til sociale statslige programmer, indkomstafhængig skat og fri adgang til uddannelse og sundhedsvæsen. Det er i den betydning at John Pilger her anvender begrebet.

USA hvor den konstante propaganda om det enestående amerikanske demokrati er et skalkeskjul for et system domineret af store virksomheder, et system baseret på ekstremt hensyn til rigdom og privilegier, har liberalismen som udtrykt gennem det amerikanske demokratiske parti spillet en afgørende, eftergivende rolle.

Truslen om virkelig forandring

I 1968 forsøgte Robert Kennedy at redde partiet og sine egne ambitioner fra truslen om virkelig forandring, der kom fra en alliance mellem borgerretsforkæmperne og den antikrigs-bevægelse der dengang herskede i de større byers gader, og som Martin Luther King havde samlet indtil han blev myrdet i april samme år. Kennedy havde støttet krigen i Vietnam og fortsatte med at støtte den privat, men dette blev behændigt fortiet da han konkurrerede mod løsgænger Eugene McCarthy hvis overraskende sejr ved primærvalget i New Hampshire (på en politik der gik imod krigen), havde tvunget Præsident Lyndon Johnson til at opgive tanken om endnu en præsidentperiode. Kennedy brugte mindet om broderens martyrium og udnyttede dermed flittigt den vildfarelse der opstår under et valg blandt mennesker der hungre efter en politik der kan repræsentere dem selv og ikke de rige.

"Disse mennesker elsker dig," sagde jeg til ham, da vi forlod Calexico, Californien, hvor indvandrerbefolkningen levede i den rene elendighed, og der kom mennesker som en stor bølge og fejede ham ud af bilen mens de kysede hans hænder.

"Ja, det er rigtigt, de elsker mig," svarede

han. "Og jeg elsker dem!" Jeg spurgte ham hvordan han ville bære sig ad med at løfte dem ud af fattigdommen: Hvad var hans politiske filosofi helt præcist?

"Filosofi? Tja, den bygger på en tro på dette land, og jeg tror at mange amerikanere har mistet denne tro, og jeg vil gerne give den tilbage til dem, fordi vi er det sidste og det bedste håb i verden, som Thomas Jefferson sagde."

"Det er det du siger i din tale. Spørgsmålet må så være: Hvordan?"

"Hvordan? ... ved at udstikke en ny kurs for Amerika."

De intetsigende bemærkninger er velkendte. Obama er hans ekko. Ligesom Kennedy kan Obama sagtens "udstikke en ny kurs for Amerika" i et besnærende, medieslebet sprog, men i virkeligheden vil han, ligesom enhver anden præsident, sikre "the best damned democracy" der kan købes for penge.

Obamas og McCains konvergens Efterhånden som kampen om Det Hvide Hus skærpes, kan man iagttage hvordan Obama og McCain nærmer sig hinanden trods de uundgåelige personlige smædekampagner. De er allerede enige om Amerikas guddommelige ret til at kontrollere alt hvad der ligger for dets fod. "Vi leder verden ved at bekæmpe overhængende trusler fra det onde og ved at fremme den ultimative godhed," sagde Obama. "Vi skal lede ved at

bygge et militær til det 21. århundrede .. for at fremme alle menneskers sikkerhed.” McCain er enig. Obama siger at han i jagten på “terrorister” er parat til at angribe Pakistan. McCain har intet at udsætte på det. Begge kandidater har bøjet sig dybt for regimet i Tel Aviv, og denne urokkelige og ukritiske støtte er selve definitionen på enhver ambition om at blive præsident. Ved at modsætte sig en resolution fra FN’s Sikkerhedsråd der antydede kritik af Israels udsultning af folkene i Gaza-området, har Obama overhalet både McCain og Hillary Clinton. I januar da han kom under pres fra den israelske lobby, tilpassede han et tidligere udsagn om at “ingen har lidt mere end det palæstinensiske folk” til nu at sige:

“Ingen har lidt mere end det palæstinensiske folk fordi dets ledelse ikke vil anerkende Israel.” Større er hans bekymring for ofrene for den længste, ulovlige militære besættelse i moderne tider ikke. Som alle andre kandidater har Obama fremmet israelske/Bush-fiktions om Iran hvis regime han helt absurd kalder “en trussel for os alle”.

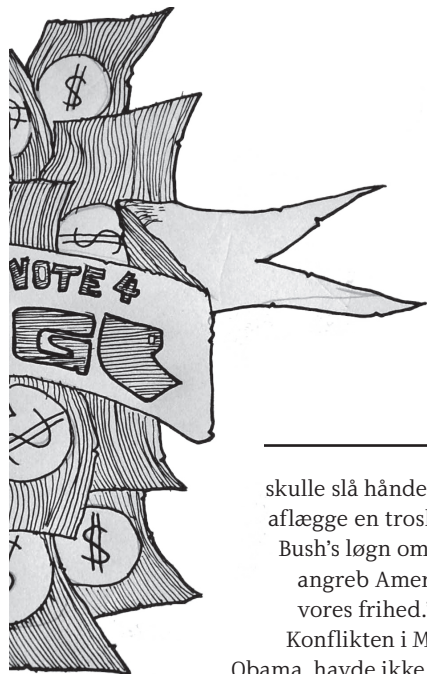
Med hensyn til krigen i Irak er duen Obama og høgen McCain næsten forenede. McCain siger nu at han ønsker at de amerikanske tropper skal forlade Irak inden for fem år (i stedet for “100

år”, hans tidligere valg). Obama har nu “forbeholdt sig retten” til at ændre sit løfte om at få tropperne ud næste år. “Jeg vil lytte til vores militære ledere i området,” siger han nu som et ekko af Bush. Hans Irak-rådgiver, Colin Kahl, siger at USA bør opretholde op til 80.000 tropper i Irak indtil 2010. Ligesom McCain har Obama gentagne gange stemt i Senatet til støtte for Bush’s krav om finansiering af besættelsen af Irak, og han har krævet flere tropper til Afghanistan. Hans rådgivere accepterer McCains forslag om et aggressivt “forbund af demokratier”,

anført af USA, der skal omgå de Forenede Nationer. Ligesom McCain vil han udvide den lammende embargo af Cuba.

Interessant nok har de begge rettet voldsomme anklager mod deres “prædikanter” for at være for åbenmundede. Medens McCains “Guds mand” roste Hitler i samme stil som de vanvittige, hvide religiøse fanatikere, udtrykte Obamas mand, Jeremiah Wright, en pinlig sandhed. Han sagde at angrebene den 11. september 2001 havde fundet sted som følge af den vold som amerikansk overherredømme udøver i hele verden. Medierne forlangte at Obama

” Efterhånden som kampen om Det Hvide Hus skærpes, kan man iagttage hvordan Obama og McCain nærmer sig hinanden trods de uundgåelige personlige smædekampagner

skulle slå hånden af Wright og aflægge en troskabsed over for Bush's løgn om at "terrorister angreb Amerika fordi de hader vores frihed." Det gjorde han så. Konflikten i Mellemøsten, sagde Obama, havde ikke primært sine rødder "i handlingerne fra stærke allierede som Israel", men i "de perverse og modbydelige ideologier, der findes inden for yderligtgående islam." Journalisterne klappede. Islamofobien er en liberal specialitet.

De amerikanske medier elsker både Obama og McCain. Det minder om Guardian-skribenternes parringsdans for Blair for over ti år siden, når Jann Wenner, grundlægger af det liberale tidsskrift Rolling Stone, skrev: "Der er noget værdigt, endda majestætisk over ham, og under denne ophøjede ro ligger en beslutningsdisciplin... Ligesom Abraham Lincoln udfordrer Barack Obama Amerika til at rejse sig og gøre hvad så mange af os længes efter at gøre: hidkalde 'de gode engle i vores natur'." Til det liberale New Republic indrømmede Charles Lane: "Jeg ved godt det ikke burde ske, men det gør det alligevel. Jeg er ved at falde for John McCain." Hans kollega Michael Lewis er gået endnu længere. Hans følelser for McCain, skrev han, var ligesom "den kamp der må

foregå i hovedet på en 14-års dreng der opdager at han er mere seksuelt tiltrukket af drenge end af piger."

Obama og storkapitalen

Genstandene for disse ukontrollable lidenskaber er som én i deres støtte til Amerikas sande guddom, oligarkerne i erhvervslivet. Trods Obamas påstande om at hans kampagnemidler kommer fra små, individuelle donorer, støttes han af de største firmaer i Wall Street: Goldman Sachs, UBS AG, Lehman Brothers, J P Morgan Chase, Citigroup, Morgan Stanley og Credit Suisse foruden det kæmpestore investeringselskab Citadel Investment Group. "Syv af Obama-kampagnens 14 største donorer," skriver forskeren Pam Martens, "består af ledende medarbejdere og ansatte i de

samme Wall Street firmaer som gang på gang er blevet anklaget for at have plyndret offentligheden, og som for nylig har været impliceret i oprettelsen og/eller en ny sammensætning af uredeligt erhvervede panteretigheder." En rapport fra United for a Fair Economy, en non-profit organisation, vurderer det totale tab for fattige farvede amerikanere der optog sub-prime lån til et sted mellem 164 og 213 milliarder dollars: det største tab af formue der nogensinde er blevet registreret for farvede mennesker i USA. "Washington-lobbyister har ikke finansieret

” **Hvorfor er storkapitalen interesseret i Obama? Af præcis samme grund som med Robert Kennedy**

John Pilger er en australsk født, journalist og dokumentarfilm-producent. Han har dækket konflikter i bl.a. Vietnam, Ægypten, Indien, Bangladesh og Biafra, men han er måske mest kendt for sine skildringer af folkedrabet i Cambodja og israelske overgreb på den palæstinensiske befolkning. Pilger har udgivet adskillige bøger og desuden vundet en række prominente priser for sin kritiske journalistik.

Oversat fra engelsk og let forkortet af Thora Heegaard

min kampagne,” sagde Obama i januar, “de kommer ikke til at styre mit Hvide Hus, og de vil ikke få lov til at lukke munden på arbejdende amerikanere når jeg bliver præsident.” Ifølge arkiverne på Centre for Responsive Politics er de fem største bidragydere til Obama-kampagnen registrerede lobbyister for erhvervslivet.

Hvorfor er storkapitalen interesseret i Obama? Af præcis samme grund som med Robert Kennedy. Ved at tilbyde et “nyt”, ungt og tilsyneladende progressivt ansigt i det demokratiske parti – oven i købet med den bonus at han er medlem af den sorte elite – kan han sløve og aflede en reel opposition. Det var Colin Powells rolle som Bush’s udenrigsminister. En sejr til Obama vil sætte stærkt pres på de amerikanske anti-krigs og sociale bevægelser for at acceptere en demokratisk regering på trods af alle dens mangler. Hvis det sker, vil det lukke munden på den indenrigspolitiske modstand mod det pengegriske Amerika.

USA’s krig mod Iran er allerede begyndt. I december autoriserede Bush i hemmelighed støtte til to guerrilla-hære i Iran hvoraf den ene, den militære gren af Mujahedin-e Khalq, af det amerikanske udenrigsmi-

nisterium beskrives som en terror-organisation. USA er også engageret i angreb eller undergravende virksomhed mod Somalia, Libanon, Syrien, Afghanistan, Indien, Pakistan, Bolivia og Venezuela. En ny militærkommando, Africom, er ved at blive etableret til at udkæmpe ”stedfortræderkrige” for at få kontrol over Afrikas olie og andre rigdomme. Nu hvor amerikanske missiler snart på provokerende vis skal anbringes ved Ruslands grænser, er Den Kolde Krig tilbage igen. Ingen af disse krænkelse og farer har fremkaldt så meget som en hvisken i præsidentkampagnen, ikke mindst fra dens store liberale håb.

”

Ingen af kandidaterne repræsenterer det såkaldte mainstream Amerika

Vælgernes undertrykte dagsorden

Desuden er der ingen af kandidaterne der repræsenterer det såkaldte mainstream Amerika (det store flertal). I den ene meningsmåling efter den anden gør vælgerne det klart at de vil have anstændige forhold såsom job, ordentlige boligforhold og sundhedspleje. De vil have deres tropper ud af Irak og ønsker at israelerne skal leve i fred med deres palæstinensiske naboer. Dette er en ganske bemærkelsesværdig holdning i betragtning af den daglige hjernevask som almindelige amerikanere udsættes for i næsten alt hvad de ser og læser.

Det politiske subjekt – Om Alain Badiou

Staten er altid konservativ, og den politiske kamp skal derfor foregå på afstand af staten. Denne kamp skal endvidere altid tage udgangspunkt i de undertrykkes eget oprør, en såkaldt "begivenhed". Det hævder den internationalt anerkendte franske filosof Alain Badiou, og han underbygger sine påstande ved hjælp af både maoismen og den matematiske mængdelære.

Af Holger Ross Lauritsen

Alain Badiou er uden tvivl en af vor tids mest kontroversielle intellektuelle. Hans politisk ukorrekte henvisninger til Robespierre, Lenin og Mao provokerer mange, og han er sågar blevet anklaget for antisemitisme. Disse "skandaler" har desværre tendens til at blokere for en egentlig diskussion af Badiou's særdeles originale tænkning, og hensigten med denne artikel er derfor at give en kort fremstilling af grundbegreberne i denne tænkning.

Lad det trods alt straks være fastslået at anklagen om antisemitisme, som blandt andet lektor Hans Hauge nævnte i Weekendavisen 7. september 2007 (dog uden at komme med så meget som et eneste argument), intet har på sig. Baggrunden er at der i Frankrig er en række borgerlige intellektuelle der konsekvent bruger antisemitisme-anklagen mod enhver de er politisk uenige med. Hvad angår anklagerne for politisk "totalitarisme", er sagen mere kompleks, så meget desto mere som Badiou faktisk hævder at holde fast i sin ungdoms maoisme. Det er svært at blive klog på om denne påstand virkelig er en hyldest til den kinesiske Kulturrevolution, om den blot gælder halvfjerdsernes vestlige maoisme, eller om der først og fremmest er tale om en provokation. Under

alle omstændigheder må forudsætningen for et svar herpå være et grundigt kendskab til Badiou's begrebsapparat.

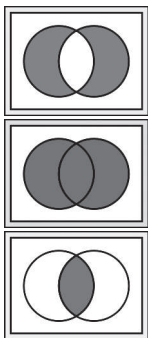
Samfundet

Det skal understreges at Badiou ikke blot er politisk tænkner, men en vidtfaavnende filosof der har udarbejdet noget så sjældent som et moderne filosofisk system. I hans vigtigste værk, *L'être et l'événement* (Væren og begivenheden, 1988), udfoldes dette system som en ontologi, det vil sige en teori om væren som sådan. Hans grundlæggende påstand er her at væren er fuldstændig ustruktureret eller fuldstændig kaotisk. Politisk kan det forstås som en påstand om at der i det kapitalistiske samfund ikke længere eksisterer faste identiteter af hverken kulturel, religiøs eller social karakter.

Imidlertid er det tydeligt at den verden som vi lever i ikke er et kaos. Forklaringen herpå

er at kapitalismen også er en grusom og ubønhørlig logik der på yderst voldelig vis genstrukturerer det opløste samfund. Den nye struktur adskiller sig imidlertid fra den gamle, i og med at den er fuldstændig kontingent, det vil sige at den ikke har nogen essentiel nødvendighed. For så vidt individernes forskellige grupperinger i dag er fuldstændig determineret af kapitalismen, vil de nemlig opløses og omdannes

” **Emancipationspolitikken er nød til at være en udenomsparlamentarisk politik. Stemmeafgivning kan ikke ændre noget væsentligt.**

Badiou filosoferer ved hjælp af den matematiske mængdelære. Han hævder for eksempel, at de papirløse indvandrere udgør en "tom mængde" i det franske samfund i dag.

så snart kapitalismen har brug for det. Den eneste form for kollektivitet der undtagelsesvist kan unddrage sig denne determinerende ring, er ifølge Badiou det såkaldte politiske subjekt, som vil blive beskrevet nedenfor. For at beskrive dette samfund der ganske vist er struktureret i forskellige grupperinger, men hvor disse grupperinger er fuldstændig kontingente og ikke har nogen essens, bruger Badiou et noget overraskende analytisk instrument, nemlig den matematiske mængdelære. En grundlæggende idé i denne teori er at enhver mængde (eller "mangefold", som Badiou også kalder det) er en mængde af andre mængder. Man kan ikke gå tilbage til nogen oprindelig atomar enhed, for en sådan tilsyneladende enhed vil altid vise sig i virkeligheden at være et mangefold af andre enheder som selv i virkeligheden også er mangefold osv. På samme måde kan man sige at kapitalismen ud af værens totale kaos skaber samfundets forskellige sociale, kulturelle eller religiøse identiteter, som ikke har nogen essens, men som hver har en funktion i det kapitalistiske system.

Staten

Problemet er nu at det samfund som kapitalismen har skabt, i virkeligheden er en yderst skrøbelig struktur. Der er ingen garanti for at kontingensen ikke pludselig bryder ud og får den bestående orden til at bryde sammen. Kapitalismen har så at sige frigivet nogle kræfter som truer med at ødelægge den, og der er derfor brug for en ny struktur, en metastruktur, der kan forhindre dette i at ske. Denne metastruktur svarer på det politiske niveau til staten.

Matematisk fastlægges metastrukturen som mængden af strukturens delmængder. Hvis man kort skal forklare hvad det betyder, kan man starte med at fastslå at enhver mængde har henholdsvis elementer og delmængder. Mængden \mathcal{X} har for eksempel et element der hedder β , hvilket også siges " β tilhører" eller $\beta \in \mathcal{X}$. Nu forholder det sig som sagt sådan at ethvert element også selv er en mængde. Og hvis man for eksempel betragter elementet β som en mængde, kan man sige om den at den er en delmængde i \mathcal{X} , hvis og kun hvis alle β 's elementer også er elementer i \mathcal{X} . I så fald siger man at " β er inkluderet i \mathcal{X} " eller $\beta \subset \mathcal{X}$. Når metastrukturen fastlægges som mængden af delmængder, betyder det at den er en ny mængde, en ny struktur der som elementer har alle den første strukturs delmængder. Den politiske pointe i denne teori er at staten ikke interesserer sig for samfundets "elementer", nemlig individerne, men for dets "delmængder", det vil sige befolkningsgrupperne. Dette er særlig tydeligt i det parlamentariske demokrati, hvor de forskellige partier repræsenterer samfundets forskellige grupper. I modsætning til hvad den liberale tradition hævder, er staten altså ikke en kontrakt mellem frie individer, men derimod en repræsentation af en struktur, der allerede eksisterer, og dermed også en fastholdelse af denne struktur.

På denne baggrund kan man nu bestemme et grundlæggende kendetegn ved staten og uddrage nogle konsekvenser for hvordan man i dag kan handle politisk. Staten er for det første essentielt uretfærdig, for dens

funktion er at fastholde samfundets struktur, og denne struktur er altid mere eller mindre uretfærdig. Det betyder at en politisk handling der ønsker at gøre samfundet mindre ulige eller uretfærdigt – man kan kalde det en emancipationspolitik – bliver nødt til ikke at være statslig. Det har to konsekvenser. For det første er emancipationspolitikken nødt til at være en udenomsparlamentarisk politik. Stemmeafgivning kan ikke ændre noget væsentligt. For det andet skal emancipationspolitikken imidlertid ikke være revolutionær i traditionel forstand. Det nytter nemlig ikke noget at overtage statsmagten, da dennes grundlæggende uretfærdige karakter ikke ændres af om den styres af den ene eller den anden gruppe. Det betyder ikke at den politiske organisation eller bevægelse – af Badiou kaldet det politiske subjekt – skal være ligeglad med staten, men derimod at den fra et andet ståsted end statens skal komme med krav om hvad staten skal gøre.

Begivenheden

Det blev hævdet ovenfor at det moderne samfund ifølge Badiou er fuldstændigt determineret af kapitalismen. Spørgsmålet er derfor hvordan den omtalte emancipationspolitik overhovedet er mulig. Hvordan kan en politisk organisation eller bevægelse – et såkaldt politisk subjekt – unddrage sig kapitalismens ubønhørlige logik? Badiou's svar er at det

kun lade sig gøre, for så vidt som dette subjekt tager udgangspunkt i en begivenhed.

Hvad er en begivenhed?

I matematiske termer drejer det sig om en mængde der har sig selv som element. Som sagt siger mængdelæren at ethvert element i en mængde også selv er en mængde af andre elementer, ligesom enhver mængde af elementer også selv er et element i en anden mængde. På den måde hænger alle mangefold i en given situation sammen på alle mulige forskellige måder i en stor og uendelig struktur, som er en forudsætning for de enkelte mangefolds væren. Et givet mangefold er nemlig kun hvis det på den ene side er et element i en større mængde og på den anden side selv er en mængde. På den baggrund er det forståeligt at en mængde der tilhører sig selv er i stand til at unddrage sig en given situations struktur. Ligesom alle andre mængder er den ganske vist et element i en anden mængde, men denne anden

mængde er den selv. Den kan være helt uafhængig af strukturen, fordi den strukturerer sig selv.

” Besætterne betegnede ikke sig selv som illegale indvandrere, men som ”papirløse”.

I politiske termer kan denne selvstrukturerende mængde beskrives som et spontant organiseret oprør. Et nyere eksempel som Badiou og hans lille gruppe af aktivister – den såkaldte L'Organisation politique – kan siges at opfatte som en begivenhed, var, da en flok

illegale indvandrere besatte den parisiske kirke Saint Bernhard i sommeren 1996 og krævede at få opholds- og arbejdstilladelse. Det særlige ved hændelsen var at besættterne ikke betegnede sig selv som illegale indvandrere, men som "papirløse" (fransk: sans-papiers). De ville altså ikke opfattes som udefrakommende (som nogle der var "vandtret ind" i landet), men som tilhørende det franske samfund. Så på den måde var et nyt element pludselig opstået i dette samfund. Men hvem havde struktureret dette element? Ja, det havde elementet selv. Hverken de politiske partier eller de humanitære organisationer havde organiseret dette oprør.

Det forholder sig desværre sådan at en selvstruktureret mængde kun kan eksistere meget kortvarigt. Den er netop en begivenhed og ikke noget fast element i strukturen. Gruppen af papirløse blev da også smidt ud af kirken efter kort tid, og regeringen efterkom ikke deres krav. Imidlertid efterlader begivenheden sig et såkaldt "spor" som kan være udgangspunktet for en politisk praksis og et politisk subjekt. Saint Bernhard-begivenhedens spor kan således siges at være ordet "papirløs". Dette begreb har efterhånden erstattet begrebet "illegal indvandrer" i den franske politiske debat, og det er dermed blevet muligt at kæmpe for denne gruppes rettigheder på en ny måde.

Troskaben

Hvad betyder det nu mere præcist at det politiske subjekt – den emancipationspolitiske organisation eller bevægelse – tager udgangspunkt i begivenheden? Badiou formulerer det på den måde, at subjektet er tro mod begivenheden. Dette begreb, troskab, er således centralt for en forståelse af Badiou's opfattelse af politikken. På den ene side drejer det sig om et opgør med den repræsentative politik der som sagt kendetegner den statslige logik. På den anden side betyder opgøret med repræsentationen ikke en hyldest til anarkiet. Emancipationspolitikken skal være organiseret og disciplineret, men ud fra et andet princip end repræsentationen.

Filosofisk-matematisk definerer Badiou troskaben som det der i en mængde af mangefold adskiller dem der afhænger af en begivenhed. Man kan formulere det på den måde at den politiske organisation, efter at begivenheden har fundet sted betragter en given situation, for eksempel et samfund, og undersøger hvilket forhold de forskellige grupper eller individer har til oprøret. Helt konkret drejer det sig om at indsamle vidnesbyrd fra almindelige mennesker når disse på en eller anden måde handler politisk.

Når der opstår spontant organiserede oprør der minder om begivenheder, er

” **Når der opstår spontant organiserede oprør, er det den politiske organisations opgave at gå ud og diskutere med de folk, der har været involveret**

det altså den politiske organisations opgave at gå ud og diskutere med de folk der har været involveret. Formålet er at undersøge hvad der så at sige er sket ideologisk, det vil sige at undersøge hvilken tænkning oprøret udtrykker. Udgangspunktet er, som Badiou og L'Organisation politique formulerer det, at "folk tænker". Folk (i hvert fald de der gør oprør) tænker selv, og det er ikke den politiske organisations opgave at fortælle dem hvad de skal tænke. Derimod skal organisationen undersøge hvad de tænker, og forsøge at formulere en politik sammen med dem.

Subjektet

På denne baggrund er det nu muligt at beskrive det politiske subjekt mere præcist. Når de politiske aktivister, efter at en begivenhed har fundet sted, udarbejder en ny politisk praksis sammen med dem der har været involveret i begivenheden, kan man sige at der opstår en ny "delmængde" i samfundet. Samfundet – som også kan kaldes en mængde eller et mangefold – indeholder jo en masse elementer (der også selv er mangefold), og en mængde der indeholder nogle af disse mangefold er en delmængde i samfundet.

Som sagt opererer staten også med delmængder, mere præcist med befolkningsgrupper, der defineres på baggrund af sociale, økonomiske, kulturelle eller andre

former for kriterier. Den delmængde som troskaben skaber er imidlertid en anden form for delmængde, for den afhænger ikke af sådanne kriterier. Derimod skabes den med udgangspunkt i begivenheden, der som sagt er et mangefold, der tilhører sig selv og derfor er uafhængig af den overordnede struktur. Begivenheden er så at sige usynlig for staten, og derfor kan den delmængde som troskaben skaber med udgangspunkt i begivenheden, unddrage sig staten. Det er denne delmængde der udgør det politiske subjekt. Alle andre delmængder kalder Badiou "konstruktible". Det betyder, at de kan konstrueres eller beskrives ved hjælp af deres egenskaber. Det politiske subjekt er derimod en såkaldt "generisk" delmængde, der ikke kan konstrueres eller beskrives ved hjælp af kriterier eller egenskaber. Det skyldes med Badiou's ord at denne delmængde undgår enhver egenskab, fordi den for enhver mulig egenskab indeholder både elementer der har denne egenskab, og elementer der ikke har den.

” Ethvert virkeligt politisk subjekt har et universalistisk potentiale, selvom det umiddelbart optræder i en konkret og lokal konflikt.

Når begrebet generisk er så vigtigt i Badiou's tænkning, skyldes det at denne form for delmængde har et privilegeret forhold til samfundet. Sagen er at elementerne i denne delmængde ikke har andet til fælles end at tilhøre samfundet, og den generiske delmængde siger derfor noget om hele samfundet, om samfundets væren. Med Badiou's ord udgør den generiske delmængde sand-

Holger Ross Lauritsen er Ph.d.-stipendiat ved Institut for Filosofi og Idéhistorie, Århus Universitet, hvor han skriver en afhandling om forholdet mellem filosofi og oprør. Han har tidligere i en årrække været bosat i Paris hvor han var aktiv i venstrefløjspolitik.

heden om samfundet. Eller man kan sige at den svarer til Jean-Jacques Rousseaus fores-tilling om et samfunds "almenvilje".

Helt konkret betyder denne definition af det politiske subjekt at alle og enhver principielt kan være en del af dette subjekt. Badiou er således for eksempel modstander af det man i den marxistiske tradition kalder "arbejderismen", og som hævder, at kun folk fra arbejderklassen kan udgøre et politisk subjekt. Ligeledes skal en sand emancipationspolitik heller ikke begrænses kulturelt. Med andre ord har ethvert virkeligt politisk subjekt et universalistisk potentiale, selvom det umiddelbart optræder i en konkret og lokal konflikt. Således mener Badiou at kampen for de papirløses rettigheder i Frankrig i dag vedrører hele samfundet, fordi denne gruppe menneskers situation så at sige inkarnerer den statens uretfærdighed som alle samfundets medlemmer er ofre for.

Politikken

Det er hermed blevet forsøgt at fremstille Badiou's filosofitænkning i nogenlunde forståelige termer. Problemet er at denne filosofi til tider kan virke meget abstrakt, hvorfor den politisk engagerede læser uundgåeligt vil spørge sig selv hvilken

politik Badiou helt konkret går ind for. Et vigtigt spørgsmål er for eksempel, hvilke eksisterende politiske bevægelser der kan opfattes som eksempler på "sande" politiske subjekter. Badiou selv er imidlertid meget karrig med sådanne eksempler og har i lang tid kun kunnet peget på henholdsvis Zapatisterne i Mexico og sin egen omtalte L'Organisation politique. I sin seneste bog nævner han derudover at der muligvis også er noget interessant at finde hos både Hizbollah, Hamas og de forskellige maoister i henholdsvis Indien og Nepal.

Hvad end man mener om disse henvisninger, må det fastholdes at Badiou's filosofi først og fremmest skal bedømmes filosofisk. Det betyder ikke at den ikke har en politisk betydning, men derimod at denne betydning må fastlægges af de politiske aktivister selv. Med andre ord er det ikke nødvendigvis filosofien Badiou der én gang for alle skal bestemme hvilke politiske bevægelser der er sande politiske subjekter. Han har imidlertid forsynet os med et yderst originalt og provokerende begrebsapparat der kan hjælpe os til både at genoplive og forny den revolutionære politiske tænkning. ■

Bøger af Badiou

Badiou's tre filosofiske hovedværker er Théorie du sujet [En teori om subjektet] (Seuil, 1982), L'être et l'événement [Væren og begivenheden] (Seuil, 1988) og Logiques des mondes [Verdenernes logikker] (Seuil, 2006). Af disse er foreløbigt kun Being and Event (Continuum, 2005) blevet oversat til engelsk. På dansk foreligger Manifest for filosofien (Slagmark, 1991) og Etikken (Philosophia, 2007), der begge er gode indføringer i Badiou's tænkning, foruden den mere direkte politiske Grundrids af metapolitikken (Slagmark, 2007).

Historien gentager sig

Leder af **Jeppe Klok Due**

I starten af dette årtusind styrkede Roskilde Bank frem i den danske finansverden med eksorbitante vækstrater, og det skortede ikke på roser og hædersord om banken og finansøraklet, direktør i Roskilde Bank, Niels Valentin Hansen. Flere udtrykte endda en form for forståelse for at han fik danmarkshistoriens måske største aktieoption på over 100 millioner kroner, samt at hele ledelsen fik en lønfremgang på 93 procent fra 2006 til 2007, samtidigt med at almindelige lønarbejdere blev bedt om at udvise mådehold for at undgå overophedning af økonomien – ledelsen var jo meget dygtig og beviseligt alle pengene værd. Nogle kommentatorer henviste dog pessimistisk til tragedien i slutningen af 1980'erne og starten af 90'erne, hvor selv samme bank med flere havde endda meget hårde tider under bankkrisen, hvorfor man måske burde være på vagt!

Men markedets hukommelse er kortvarig. Hver gang det går godt, er der ingen grænser for lovprisningerne af dets dynamik og evne til at komme "os alle" til gode – i hvert fald kommer det, som i tilfældet Roskilde Bank, direktionsgangen til gode. Men den arrogance hvormed markedets lyksaligheder blev lovprist, viste sig at være blændværk – og historien gentog sig denne gang som farce.

Underligt nok kom det som en overraskelse da Roskilde Bank i denne sommer pludselig var på grænsen af insolvens, fordi den ensidigt og (dum)dristigt havde satset på udlån til tvivlsomme ejendomsspekulanter – Valentin havde klogt nok solgt sine aktier i foråret. Efterfølgende måtte kollektivet træde til og redde markedets kastanier ud af ilden, først gennem at Nationalbanken stillede en likviditetsgaranti på 750 millioner kroner til rådighed, for at sikre almindelige menneskers sparepenge, ve og vel, dernæst ved simpelthen at overtage banken. Læren af hele miseren må være, at man ikke blindt kan forlade sig på markedet. Markedets arrogance byder det at gamble derudaf uden erfaringsbaseret erkendelse, og når det så går galt, må kollektivet træde til med garantier der skal sikre selv samme mod markedet.

Hvis vi ønsker en fornuftig udvikling af samfundet til gavn for alle, bør vi tage skridt der kan sikre os mod såvel markedets tragedier som farcer. En start herpå kunne være at sikre en samfundskontrolleret udvikling af de vigtigste samfundsmæssige strukturer så som energi, kommunikation, transport og finansvæsen.

■

For mange fik for lidt

Af Kirsten Normann, Formand FOA Århus

KONFLIKT. *Den danske befolkning ønsker en offentlig sektor, der fungerer ordentligt, og regeringen er presset, fordi befolkningen kræver bedre velfærd. Den konklusion kan man sagtens drage, når man vurderer forårets overenskomstkonflikt på det offentlige arbejdsmarked. Befolkningens opbakning til de offentlige ansattes lønkrav var enorm og langvarig, og samtidig blev ligestilling et centralt politisk emne.*

I FOA Århus mener vi dog at vi fik for lidt ud af strejkerne. FOA indgik forlig, mens situationen stadig udviklede sig gunstigt for de strejkende. Alligevel lykkedes det ikke at indhente lønefterslæbet på 1,5 % som vores medlemmer har i forhold til det statslige og private område. Det skete end ikke for social- og sundhedspersonalet som fik den bedste lønaftale.

Kunne vi have fået mere? Det får vi aldrig svar på, men der er meget som taler for at arbejdsgiverne slap for billigt. Løn er og bliver et væsentligt element i en offensiv rekrutteringsindsats, og der er behov for flere hænder i den offentlige sektor. Det er et faktum, at sammen er vi stærkest. Men vi manglede en musketered. Nogle organisationer frygtede desværre, at andre ville opnå bedre resultater via strejker, end de selv havde opnået, da de indgik forlig.

Men FOA's forlig havde også som konsekvens at andre strejkende faggrupper fik sværere ved at få opfyldt deres krav om 15 % i lønstigning. Et tættere samarbejde mellem organisationerne ville have skabt mere aktivitet og større fælles styrke.

Lønstigningerne på social- og sundhedsområdet betød dog, at der er slået hul på

ligelønnen, om end hullet stadig er ganske lille. Til gengæld er ligeløn og ligestilling sat på den politiske dagsorden, og kravet om en ligelønskommission er formuleret. Det er dog stadig uvist, om vi får en ligelønskommission, og hvilken betydning den eventuelt vil få for kvindernes løn. Men et er sikkert: Hvis kvindernes organisationer ikke får formuleret fælles krav og en holdbar musketered, så får regeringen igen for let spil i det spørgsmål. ■

På irsk rundtur i EU-karrusellen

Af **Jakob Lindblom, Folkebevægelsen mod EU**. Illustration af Lasse Bo Christensen

RUNDTOSSET

EU-rundturen startede med det flotte irske nej til den Lissabon-traktat som Frankrig og Holland allerede havde sagt nej til i en anden forklædning. Først var forvirringen total og EU-eliten forsikrede i kor at de ville respektere det irske nej. Der skulle dog blot gå en uge inden budskabet igen afspejlede EU-projektets mistro mod egne befolkninger. Det irske nej var nu kun Irlands problem, ratifikationen skulle fortsætte og irerne havde jo alligevel ikke forstået, hvad de stemte om. De seneste rygter fra Dublin tyder da også på en omafstemning sidst i 2009 mod, at Irland får en garanti for at bevare sin kommissær, abortpolitik og neutralitet.

Det irske nej fik også danske konsekvenser. Foghs drøm om at blive EU-præsident blev udskudt, i bedste fald aflyst, og forvirringen om forbeholdene bredte sig. Først skulle vi ikke stemme, så skulle vi måske alligevel, men kun om forsvarsforbeholdet, og så blev dette også afvist. Angiveligt efter pres fra de andre lande som frygtede nye folkeafstemninger.

EF-domstolen har også givet EU-tilhængerne herhjemme en irsk rundtur. Det er velkendt, at EF-domstolen er dynamisk i sin retspraksis, og kan nyfortolke og udvide EU-retten. Alligevel kom det som et chok for VKO og S, da domstolen i en irsk dom undergravede de stramme danske love om familiesammenføring, som tilsyneladende ikke længere gjaldt for tredjeverdensborgere gift med en EU-borger. Så kan det nok være, at borgerlige kommentatorer og politikere råbte op

om demokratisk underskud og selvbestemmelse. Selvom man ud fra demokratiske standarder kun kan være enig, så forekommer hylekoret noget hyklerisk. Samme kor var nemlig tavst da EF-domstolen i hele fire domme godkendte underbetaling og stækkede fagbevægelsens konfliktmuligheder. Dobbeltmoral er som bekendt dobbelt så godt!

Imens fortsætter regelmøllen i EU, og seneste absurditet er godkendelsen af det hjerneskadende og kræftfremkaldende stof Bisphenol A i sutteflasker. Der er sørme stadig brug for en progressiv EU-modstand! ■

Det store spil om lille Georgien

KOLDKRIG? Hvem indledte krigshandlingerne? Hvorfor er Kaukasus et område hvor stormagterne støder sammen? Hvad skal vi gøre?

Af **Troels Riis Larsen**

Frygten om en tilbagevenden til Den Kolde Krig har fået ny næring efter krigen mellem Georgien og Rusland. Ligesom under Den Kolde Krig har vestlig presse travlt med at gøre Rusland eneansvarlig for krigen og gøre det til et spørgsmål om lille fredelige vestlige demokratiske Georgien kontra store aggressive udemokratiske Rusland.

Det er på sin plads at komme med lidt baggrundsinformation om Georgien og landene i dets umiddelbare nærhed. Georgien løsrev sig fra Rusland i 1991. Dette førte til krige mellem Georgien og to udbryder-regioner – Abkhasien og Sydossetien. Siden da har Sydossetien og dele af Abkhasien reelt set været selvstyrende, og som det eneste land i verden valgte Rusland i slutningen af august at anerkende områderne som selvstændige nationer.

Georgien har ingen naturressourcer af større betydning. Men i kraft af sin placering som nabo til de regionale stormagter Rusland og Tyrkiet og olierige Aserbajdsjan er Georgien alligevel blevet en vigtig brik i spillet om olie og magt i Kaukasus. Op gennem 1990'erne fik en række vestlige firmaer adgang til olien i og omkring Det Kaspiske Hav. Det store problem for olieselskaberne var at transportere olien væk fra området til markederne i Europa og Asien. Det oplagte og

billige alternativ – at transportere olien via Rusland eller Iran – har både Clinton-regeringen og Bush-regeringen kategorisk afvist. I stedet byggede man en olierørledning mellem Aserbajdsjan, Georgien og Tyrkiet som stod færdig i 2005.

En sådan massiv investering bør jo sikres. Derfor har det også været vigtigt for USA at fastholde et tæt samarbejde med Georgien. Selvom Georgien under tidligere præsident "Eduard Shevardnadze" Eduard Shevardnadze faktisk havde nærmet sig vesten og indledt et militært samarbejde med amerikanerne, valgte USA i 2003 at spille på en anden hest. Ligesom USA havde fået væltet Milosovich i Serbien i 2000, iværksatte man i Georgien et kup. Det går i dag under navnet Roserevolutionen og drejebogen er blandt andet genbrugt til Orangeevolutionen i Ukraine og ved valget i Hviderusland i 2006 hvor det dog mislykkedes. Kort fortalt går

det ud på at orkestrere en massiv kampagne der sætter spørgsmålstegn ved det officielle valgresultat i de ikke-statslige medier og lægge maksimalt pres på den siddende regering ved demonstrationer og påvirkning af magtapparatet og ved at få sympatitilkendegivelser fra omverdenen (læs: vesten). Dette pres skal så fastholdes indtil regeringen vælter. Danmark – der også har interesser i området gennem Maersk Oil – ydede støtte på

” **Danmark har også interesser i området gennem Maersk Oil**

flere hundrede tusinde kroner til det efterfølgende valg der skulle konsolidere den nye præsident, Mikheil Saakasjvili i 2004.

Det står klart at det var Georgien der indledte krigshandlingerne mod Sydossetien. Rusland intervererede derefter militært under henvisning til at afværge masseudrydelse (genocide) af etniske russere bosiddende i Sydossetien (det var samme type argument NATO brugte da "vi" bombede Serbien i 1999).

Der tegner sig et billede af at USA, EU og Tyrkiet på den ene side presser sin interessefære tættere og tættere op mod den russiske grænse. På den anden side står

Rusland (og til dels Kina og Iran) og forsøger at rulle USA's og vestens position i området tilbage. Sidst vi oplevede at to store blokke stod så direkte over for hinanden var under den kolde krig. Det førte til øget oprustning, øget ideologisk krigsførelse og til tider direkte militære konfrontationer. Derfor er det vigtigt at afsløre og bekæmpe en militær oprustning i området. Herunder at afvise den danske regerings krigsretorik. ■

Troels Riis Larsen er historiker og medforfatter til bogen "I medgang og modgang – dansk byggeri og den danske velfærdsstat 1945-2007".

Når venstrefløjen sparker nedad

Af Peter Mosegaard, bruger af gaderummet

Gaderummet i København har længe været et af de sidste behandlingssteder for en gruppe unge med meget alvorlige sociale og psykologiske problemer. Den 1. juni 2007 valgte Københavns Kommune imidlertid at indstille overførslen af penge til Gaderummet, indtil ledelsen bliver skiftet ud. Fra Gaderummets side har man svaret igen ved at besætte lokalene.

Ligesom mange andre fristeder og alternative, eksperimenterende projekter er Gaderummet på Nørrebro – socialpsykologisk fristed for hjemløse og udstødte unge – truet på sin eksistens og søges ensrettet og normaliseret. Paradoksalt nok er Enhedslisten i København den stærkeste fortaler for Gaderummets endelige udslettelse og omdannelse til et almindeligt traditionelt sted. Sådanne grelle svigt af partiets egne idealer, stiller spørgsmålstegn ved partiets troværdighed og chancer for at blive større. Når ”de svages beskytter” begynder at sparke nedad og udstøde i egne rækker, smuldrer det fælles projekt.

Kommunalt overgreb på et alternativ der fungerer

Gaderummet er et utraditionelt og alternativt hus der rummer og tager sig af de allermest marginaliserede og udsatte unge i samfundet. Unge som ikke passer ind andre steder, opgivet, smidt ud eller på anden måde udstødt fra de etablerede traditionelle institutioner. Men i Gaderummet kan denne ”restgruppe” godt rummes og hjælpes, hvilket skyldes at Gaderummet praktiserer en alternativ pædagogisk tilgang – en socialpsykologisk tilgang – til sine brugere, en tilgang der fungerer. Projektet er et pionerarbejde på området, fagligt velunderbygget

og har skabt resultater og løsninger som ikke har kunnet lade sig gøre til anden side.

Aktuelt er Gaderummet uden midler, uden varme og uden varmt vand og kæmper for sin overlevelse. Tilbage i maj 2007 valgte Københavns Kommune – med Socialborgmester Mikkel Warming i spidsen – at fratage Gaderummet alle sine midler, med henblik på lukning. Mørke kræfter iværksatte endda til lejligheden opdigtede historier om Gaderummet og Gaderummets medarbejdere og ledelse, som offentlig grund for politisk handlen. Hvem har ikke hørt rygter: ”Grelle behandlingssvigt af unge i Gaderummet”? Kan der fås dokumentation for disse påstande? Nej. Og kan Gaderummet få at vide hvem det er man skulle have svigtet? Nej.

Kommunen søgte derefter at etablere en ny institution for Gaderummets brugere ”på tilsvarende præmisser”. Også Socialborgmesteren gik til pressen og til baglandet med forklaringen ”der er blot tale om en udskiftning af ledelsen – Gaderummet fortsætter som hidtil.” Det er ren og skær løgn, kan påvises ved kommunens egne papirer og må tages som et forsøg på at holde ryggen fri.

Den nye institution som søges presset igennem mod brugerens ønske, er en almindelig

traditionel institution, med almindelige traditionel pædagogik – med de rammer som brugerne kom fra og ikke kunne bruge, og som stødte dem ud til gaden. Planen fjerner alle de grundlæggende elementer i Gaderummet der får det til at fungere – den alternative pædagogik, brugerstyringen, den psykologiske rådgivning og fristedet. I sagens natur kan brugerne ikke anvende denne institution, men planen bakkes fortsat op af Enhedslisten i København.

Tilbage står brugerne med en afmagt over for det store system. Derfor har brugerne blevet i og opretholdt Gaderummet, sammen med ledelsen og medarbejderne. En måske håbløs kamp, men hvad er alternativet?

Svigt af egne idealer

At Enhedslisten i København bakker op om dette, er uforståeligt. Enhedslisten har et forklaringsproblem når den siger ét og gør noget andet: ”Vi kæmper for flere fristeder”, ”går ikke på kompromis med vores værdier”, ”vi er de svages beskytter.”

Hvordan kan Enhedslistens handlen i denne sag tolkes som andet end et spark nedad, mod en marginaliseret gruppe af unge som søger at få et liv og blive hørt? At Enhedslisten i København ikke tør være ærlige og stå ved deres beslutning, som har alvorlige og ødelæggende konsekvenser for brugerne, men gemmer sig bag frasen ”en udskiftning af ledelsen”, er at sparke endnu mere til dem for at undgå selv at komme i klemme. Ledelsen har netop udvist ansvarlighed i sagen, men anklages med udokumenterbare påstande som påskud for at gribe ind og

bruge Gaderummets midler og indføre en institution som er lige som kommunen vil have den.

Er det ikke lige sådan en slags mekanisme i samfundet som Enhedslisten vil bekæmpe? Hvordan kan Enhedslisten kalde sig selv for vagthund, og samtidig bidrage til at sådanne kommunale overgreb kan foregå? Hvis venstrefløjen og særligt Enhedslisten ønsker et andet samfund og at projektet skal lykkes, må der handles i overensstemmelse med egne værdier og ikke gås på kompromis med egne idealer. Ønsker man ikke dette, må man i det mindste åbent og ærligt stå ved de beslutninger man træffer.

Vi sparker ikke på nogen- heller ikke nedad

Af **Mikkel Warming**, Socialborgmester, og **Rikke Lauritzen**, medlem af socialudvalget, København. Begge Enhedslisten.

At Enhedslisten kæmper for fristeder i København, kan ingen vist være i tvivl om; vores opbakning til både Ungdomshuset og Christiania har været utvetydig og konsistent. At sige at vi nu gør op med denne praksis med vores opbakning til en udskiftning af Gaderummets ledelse, har da heller ingen gang på jorden. Og det bunder på ingen måde i at Enhedslisten pludselig ønsker at sparke nedad på en marginaliseret gruppe, som Peter Mosegaard hævder i sit indlæg.

Gaderummet bevares

Gaderummet skal hverken nedlægges, normaliseres eller ensrettes. Det skal fortsat være et alternativt sted, hvor brugerstyring og selvtilrettelæggelse er afgørende. Det skal fortsat være åbent for alle, som har brug for det, og det skal give brugerne et forsvarligt behandlingstilbud for de ofte alvorlige psykiske sygdomme, de har. Der vil ikke blive tale om en metervare, der ved bedre end brugerne, og der vil fortsat være rig mulighed for at bygge videre på de erfaringer der hidtil er opnået via Gaderummet.

Men forholdene for de unge skal være forsvarlige, og det skal stadig være kommunen der står for tilsynet af stedet. Akkurat som det gælder for de øvrige institutioner hvor der udføres socialfagligt arbejde, og som det også har været tilfældet for Gaderummet hidtil.

Ledelsen skyld i problemerne

Men Gaderummets ledelse har ikke kunnet imødekomme de ellers ganske rimelige minimumskrav som tilsynet har stillet. Og derfor har det været nødvendigt at skifte ledelsen

ud. Det er en beslutning som et enigt socialudvalg står bag, og der er på ingen måde tale om at vi – eller nogen andre i Enhedslisten – har været stærkeste fortalere eller banerførere for ændringen. Vi har heller ingen problemer med at stå åbent og ærligt ved vores beslutning, som Peter Mosegaard også påstår.

Til gengæld er vi bekymret over hvad efterspillet på beslutningen får af konsekvenser, da det foreløbig er kulmineret i at den gamle ledelse, anført af Kalle Birch-Madsen, har valgt at besætte stedet og derigennem tage Gaderummets brugere som gidsler. Den nye ledelse har derfor ikke haft mulighed for at komme i gang med deres arbejde, og det synes vi er rigtig ærgerligt.

For hvordan man end vender og drejer det, tjener det i hvert fald ikke brugerne. Derimod er det vigtigt at vi hurtigt får gang i et nyt tilbud og at ingen unge tabes på gulvet. Heller ikke i overgangsfasen mellem de to tilbud.

kommunismen ved en skillevej

Patrick Mac Manus, der igennem flere årtier var medlem af DKP (Danmarks Kommunistiske Parti), har skrevet et kritisk essay om den kommunistiske tradition: Hvilken lære skal venstrefløjen drage af historien, og hvilken vej skal vi gå?

Det Ny Clarté har bedt tre veteraner på den danske venstrefløj, med hver deres relation til den kommunistiske bevægelse, om at kommentere indlægget. Niels Rosendal Jensen, tidligere medlem af DKP's centralkomité, lægger ud. Han efterfølges af Benito Scocozza, en af de førende skikkelser i den maoistisk inspirerede bevægelse som i 1960'erne og 70'erne forsøgte at forny den kommunistiske tradition. Morten Thing, en prominent figur i det såkaldte Nye Venstre, der opstod i slut-60'erne i opposition til kommunismen, slutter af.

Debatten fortsætter på clarte.dk

Sorgen over historiens ofre samtale om den kommunistiske tradition

Af Patrick Mac Manus

1.

Sorgen over historiens ofre må bidrage til et opgør med historieopfattelser der søger at begrunde en iboende "lovæssighed" eller retningsbestemthed i historien.

En "foregrebet" fremtid bidrager til at devaluere både nutid og den nære fremtid som er det menneskelige livsindhold i al sit kort-sigtede og nødvendige nærvær. Forvaltningen af den "foregrebne fremtid" har medført usigelige overgreb på de levende. I visionen forvandles nuet til blot at være en overgang, og i den kommunistiske tradition har begrebet "overgang" kunnet legitimere alt.

Visionens pris er også løggen hvor visionen forstener og magten hævder at den allerede er indfriet. At kommunisterne selv var blandt ofrene for deres egen vision, for dens uigennemskuelige omtolkninger og tilpasninger, fritager dem ikke fra kravet om et uforfædet selvopgør - snarere tværtimod.

Den nye erkendelse der vokser frem i verden, er blevet sig mere bevidst om tilfældet, behovet, hverdagen og nuet. Den er båret af indlevelse i de sociale livsformers skrøbelighed. Den ved at livet er endeligt, at det slutter hver gang med det enkelte menneske. Den er både mere frit drømmende og illusionsløs. Den ved også at menneskets egentlige drøm er enkel.

Den er at kunne leve et liv i overensstemmelse med livet.

Et liv der omfavner verden og omfavnes af den, et liv der ikke beskadiger det kommende liv, et liv der erkender livets endelighed, menneskets og naturens, der kender tiden for solens sammenbrud og planetens lange, men ikke uendelige historie.

2.

I modstandens nye bevidsthed afvises "dræbende ideer", ideer der sætter fatale skel. Uanset hvordan sådanne skel defineres - og den nære fortid kan fremvise mange varianter på sociale og kulturelle definitioner der inddrager og udelukker og i sidste ende tilkender eller frakender retten til livet - er resultatet en dehumanisering af alle. Og den kommunistiske tradition fremviser sådanne dehumaniserende træk. Træk indfriet af Pol Pot og den kommunistiske oprørsgruppe De Røde Khmerer, der medførte næsten to millioner døde i Cambodja. Et ekstremt eksempel der i sine handlinger afspejler dehumaniseringens lange forhistorie.

Dette udelukker naturligvis ikke vidtgående indgreb mod magt- og privilegiestrukturer der hæmmer en almen menneskelig udvikling og frigørelse. Sådanne indgreb kan begrundes sagligt som videreudvikling af en humanistisk tradition, der i århundreder fastholdt ulighed og beherskelse som social og etisk grundlag.

Forandringen og ophævelsen af magtstrukturer

” Verden kan ikke rummes i én bestemt teori.

kan begrundes og iværksættes under overholdelse af etiske normer der løbende antager ny form og indhold i menneskehistorien. Revolutioner har hidtil repræsenteret tilvejebringelse af en bestemt klasses endelige adgang til magten. En historisk snæverhed der i sin opståen som massernes opgør med historien udgav sig for at være noget andet end det gennem tiden dokumenterede resultat.

En række efterfølgende opstande i europæiske lande, især i 1848, repræsenterer ofte et forsøg på at overvinde denne historiske snæverhed. Opstandene blev voldeligt nedslået af magten der fastholdt den opnåede magtstruktur og dens tilkæmpede privilegier.

Grundlæggende etiske normer tilsiger en radikal omformning af de globale menneskelige livsvilkår. Den etiske normdannelse er et dynamisk historisk resultat af disse vilkår, og i de senere årtier har den udstrakt sig til stadig flere livsområder der hidtil ikke er blevet anerkendt. Ikke mindst de menneskelige livsvilkårs forhold til naturgrundlaget har i stigende grad ramt magtens historiske og især økonomiske snæverhed. Udvidelsen af den etiske horisont om magtens blinde udnyttelse af mennesket og dens vedvarende destruktion af det menneskelige naturgrundlag kan i særlig grad tilskrives nye begrebs- og modstandsformer.

3.

Verden kan ikke rummes i én bestemt teori. Verden kan kun rummes i verden. Der er ikke én bestemt optik, hvorfra verden kan ses som den er og bliver.

I al tænkning er der en indsnævring og en udelukkelse. I tilegnelsen af verden falder verden også bort. Det er tænkningens vilkår både som uformåen og som fristelse. Erkendelsens opgave er både at erkende det erkendte og at ane det uerkendte. Det uerkendtes omfang er også uerkendt. Omkring det udtalte samler der sig et uudtalt univers, omkring enhver handling samler der sig et fravalg og et fravær.

Undertrykkelse er fortrængningens fysiske dimension, dens overgreb på dem der er bærere af en fortrængt virkelighed. På dem der ser og tænker og taler og elsker på en anden måde.

Indsnævringen af virkeligheden vil altid blive undermineret af den historiske proces. Dens ofre vil dog for altid forblive utrøstelige. En sådan erkendelse er del af en fornyet kommunistisk moral.

4.

Med sit udspring i det nittende århundrede arvede socialismen århundredets særegne blindhed, dets overvurdering af den menneskelige erkendelsesevne, en opfattelse af videnskab som en fremadskridende proces der ville være i stand

” Forestillingen om et relativt ensartet eller afgrænset ”subjekt” i forandringsprocessen må opgives..

til fuldt ud at forstå, foregribe og forme både naturlige og samfundsmæssige processer.

Århundredet led af en åbenlys eller latent forventning om at den menneskelige historie ville kunne nå en egentlig afslutning hvor alt ville være opklaret. Al hidtidig historie er i denne forestillingsverden som den kommunistiske tradition deler, blot forhistorie. I denne tilgang sker der en principiel under-vurdering af fortsat manglende erkendelse, af det uerkendte, af det uforudsete, af det uhåndterlige i historien. Det uerkendte er ikke et mørkt område, der efterhånden belyses og formindskes. Det uerkendte er selv del af den historiske proces, det uerkendte er selv dynamisk. Det kan vokse og forandre sig og unddrage sig på nye måder, og kan i kritiske perioder blive helt overskyggende i forhold til den menneskelige erkendelse og praksis. En "videnskabelighed", der overser dette er ikke videnskabelig.

Det er netop definitionen på en "krise", at den overgår det repertoire af viden og handlemuligheder, som er til rådighed, og at dette misforhold ikke erkendes af aktørerne. Dette er også tilfældet i dag: vi lever i et fravær af begreber og handlingsperspektiver der blot tilnærmelsesvis svarer til omfanget af de farer og af de muligheder der ligger forude.

5.

Marx afviser en etisk begrundelse af modstanden. Hans skelnen mellem "undertrykkelse" og "udbytning" er led i en sådan afvisning.

Det var de "udbyttede" der i kraft af deres strukturelle position i den kapitalistiske økonomi bar den kommende frigørelse med sig. Til forskel fra de blot "undertrykte" der kunne repræsentere mange forskellige og ofte "reaktionære" interesser. Integrationen i lønarbejdets system var det afgørende kendetegn.

Dette påvirkede vurderingen af grupper der endnu ikke var blevet inddraget i lønarbejdets system eller var blevet udstødt derfra. Et udtryk herfor er Marx' holdning til befolkninger der søgte at modstå kolonialismen, "barbariske berbere" og andre der ubehjælpsomt satte sig imod indlemelsen i den kapitalistiske civilisation. En

nedsættende opfattelse af de "udstødte", af det såkaldte lumpenproletariat, er også i tråd hermed.

Proletariatets frigørelse var den eneste relevante historiske konflikt i tiden. Denne konflikt ville udfolde sig med en overordnet "nødvendighed", som en ordnet og regelbunden historisk proces.

”

**Marx afviser
en etisk
begrundelse af
modstanden**

Det er ikke en sådan "ordnet" kvalitet der kendetegner konflikter hvor grundlæggende civilisatoriske og etiske værdier er i opbrud. Det tyvende århundrede giver tilstrækkeligt belæg herfor. Der er ingen "historisk logik" der blot udfolder sig med "nødvendighed". Historie består af "valg", af "alternativer", af "unødvendighed", af en radikal "usikkerhed" og "uoverskuelighed" hvor selve definitionen af det menneskelige udfordres.

En sådan udfordring af det menneskelige kendetegnede både den nazistiske og stalinistiske struktur, der var fælles i dannelsen af en "historisk logik" der ramte de millioner der ikke levede op til den. De såkaldte "fængselslejrssange" eller "blatnye pesni" afspejler et sprog der gør op med et officielt politisk og kulturelt sprogs hule patos og statsbærende fraser. De nye sange, der fremtrådte offentligt efter Stalins død og den store løsladelse, kastede sig over dette djærve, direkte og endnu ikke kompromiterede sprog. Og i nogle år kunne de synges indtil de igen blev mere og mere overkommet af magtens kulturelle strenghed.

I sådanne perioder kan fastholdelse og videreudvikling af en politisk, økonomisk og etisk normdannelse netop ikke undværes. Afvisningen af den etiske dimension, der er central i enhver historisk

konflikt og i enhver magtudøvelse, har sat sig dybe spor i den kommunistiske bevægelses historie. Økonomisk og politisk "nødvendighed" er i sidste ende demoraliserende, dens slagskygge er moralsk forfald.

6.

I forskellige socialhistoriske perioder vil bestemte sociale klasser indtage særlige strukturelle betydninger. Denne strukturelle betydning ændrer sig i den historiske udviklingsproces, overlejres af andre betydninger, og flettes ind i nye dimensioner af magt og underordning. I udviklingen af arbejdsprocesserne, af redskaberne og af arbejdskraften, skabes både nye magtforhold og nye frigørelsesmuligheder.

Forestillingen om et relativt ensartet eller afgrænset "subjekt" i forandringsprocessen må opgives. Bestræbelsen på at definere én bestemt afgørende "aktør", eksempelvis "proletariatet", er blevet undermineret af selve den globale historiske proces.

” Forestillingen om et relativt ensartet eller afgrænset ”subjekt” i forandringsprocessen må opgives

Selvom bestemte samfundsmæssige sektorer kan fremhæves som relativt afgørende i bestemte situationer er drivkraften i den historiske proces helheden i en menneskelig aktivitet der er flettet ind i objektive processer, som den både selv skaber og skabes af, og ikke selv er i stand til at begribe fuldt ud.

Subjektet i den historiske proces er selve den menneskelige aktivitet i verden, dens interesser og interessemodsætninger, dens viden og uvidenhed, dens traditioner og tolkninger af dem.

7.

Hidtidige modeller for "modernisering" af samfundsøkonomier slår ikke længere til. Ikke alene den "socialistiske udviklingsmodel" men også varianterne af en kapitalistisk udviklingsvej er i dyb krise. Med baggrund i den nuværende globale produktive kapacitet formår industrialiseringsmodellen ikke længere at absorbere de utallige marginaliserede. Koblingen mellem industrialisering og urbanisering er brudt. Endeløse townships og locations, favelas og villas miserias, vildtvoksende og trøstesløs vækst i uformelle og forarmede bosættelser, er blot et eksempel herpå.

I en omfattende litteratur om "formel" og "uformel økonomi", om relationerne mellem en "første" og "anden økonomi", er der for det meste tale om bestræbelser på at "løfte" den "uformelle" økonomi ind i et mere reguleret økonomisk kredsløb, som ofte blot har undermineret fleksibiliteten i den "uformelle" overlevelsøkonomi.

Der er også synspunkter der i den "uformelle" økonomi ser muligheder for at videre-

udvikle et brugsværdiorienteret kredsløb af produktion og tjenesteydelser, der kan tjene de marginaliseredes interesser.

Nytænkning er nødvendig for alle der ønsker at kunne håndtere og forstå den tiltagende marginalisering af stadig flere, både i mere velstående og mindre udviklede økonomier.

8.

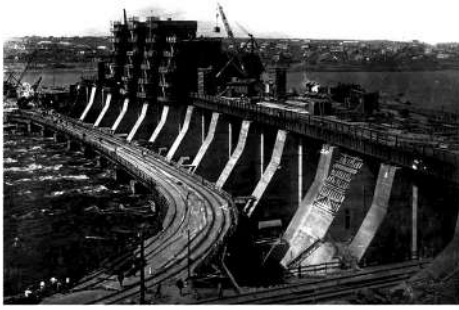
Som organisationsformer har statsdannelse og politisk partidannelse deres udspring i en bestemt historisk periode. Deres betydning og rolle som historiske aktører ændrer sig over tid.

Skabelsen af nationale territorier, af nationale identiteter og markeder er historisk set staternes aktionsfelt, hvor den politiske

partidannelse og dannelsen af faglige organisationer gennem demokratiseringsprocessen repræsenterer forskellige interesser heri. Nedbrydningen af nationale markeder, nye former for territorialisering og international institutionsdannelse, og hermed nye former for identitetsdannelse, fremkalder nye organisationsformer, historiske aktører og interesser.

Disse organisationsformer er ikke længere som i en tidligere periode i kapi-

” Ikke alene den ”socialistiske udviklingsmodel” men også varianterne af en kapitalistisk udviklingsvej er i dyb krise.

talismens udvikling formet af hærens, af skolens og fabrikkens autoritære model. Produktivkræfternes mest avancerede udviklingsfelt giver mennesket en adgang til verden der ikke kan eller kun vanskeligt kontrolleres af magten. Forsøget på en sådan kontrol præger det nuværende kinesiske styre, men vil i længden ikke kunne lykkes.

Adgangen til verden er præget af selvorganiserede netværk på tværs af traditioner, hierarkier og kulturer, hvor relationerne er fleksible, innovative, omskiftelige og globale. Gensidig kontakt, anerkendelse og sympati, globalt samarbejde og nye globale handlingsstrukturer vokser frem. Sociale, politiske og etiske dialoger forener i stigende grad de forskellige i denne ene verden.

Ethvert forsøg på at forandre grundlæggende produktionsforhold må i sig selv afspejle de mest avancerede organisationsformer som produktivkræfterne selv frembringer. Opgøret er selv et udtryk for disse revolutionerende organisationsformer.

Set i dette lys er den traditionelle partidannelse og faglig organisering ikke en tilstrækkelig model. Men-

neskene organiserer sig anderledes, ikke blot som arbejdskraft, men også i opgøret med kapitalens beherskelse af arbejdskraften.

9.

I tilbageblik kan kommunismens og socialismens hidtidige former opfattes som forcerede akkumulationsmodeller i tilbagestående økonomier, hvor tvangen var en forsinket og afkortet genspejling af kapitalismens egen oprindelige, langvarige og tvangsprægede akkumulationsproces.

99 Ethvert forsøg på at forandre grundlæggende produktionsforhold må i sig selv afspejle de mest avancerede organisationsformer som produktivkræfterne selv frembringer

I de socialistiske modeller, der brød sammen i det tyvende århundrede, var de industrielle disciplineringsformer forbilledet for en politisk disciplineringsform af samfundet. Forsøget på at reducere samfundet til produktionsfære kunne ikke andet end mislykkes.

Hertil kommer at de østeuropæiske "socialistiske" statsdannelse var et foreløbigt og i længden uholdbart krigsresultat uden selvvalgt forankring i de pågældende samfund.

Lenins opfattelse af et kommende samfund som "fabrik" var i dyb uoverensstemmelse med det menneskelige socialitets egentlige væsen, med den menneskelige hverdags eget spontane ønske.

Et leninistisk parti er ikke en organisationsmodel der kan opfange og videreudvikle de kampe der føres lokalt og globalt, og ikke en organisationsform, der kan danne model for reguleringen af et socialistisk samfund i det enogtyvende århundrede. Et sådan partis bidrag kan være positivt kun i det omfang det erkender sin begrænsning.

Det leninistiske parti var et spejlbillede af magtens centralistiske organisationsform i en bestemt historisk periode. I sin magtudøvelse videreførte partiet en autoritær moderniseringsproces der allerede var påbegyndt af den tidligere statsdannelse. Mange af denne stats autokratiske træk blev forstærket under den såkaldte "socialistiske akkumulation". Undertrykkelsen af de demokratiske landvindinger og af nye eksperimentale styreformer, der blev udviklet i den revolutionære periode, førte i sidste ende til stagnation og sammenbrud.

Magtens organisationsform ændrer sig over tid og dens "genspejling" i modstandens organisatoriske former ændrer sig ligeledes. Sammen med bevidstheden om "genspejlingen" som uundgåeligt vilkår vokser bevidstheden om dens fare. Uden kritisk

refleksion og kritisk praksis vil magtens kontinuitet blive opretholdt og igen og igen vil den vende sig mod videreudviklingen af den demokratiske proces.

10.

Marx skriver at filosofferne har tolket verden forskelligt, men at det handler om praktisk at forandre den. I forandring af verden er der en forandring af tanken. Og i forandringen af tanken i tiden kan foregribelsen af forandringen af verden også anes som symptom og signal.

” Et leninistisk parti er ikke en organisationsmodel, der kan opfange og videreudvikle de kampe der føres lokalt og globalt.

Beherskelse af mennesker indeholder altid et symbolsk element, et element af tolkning der gør tilstanden forståelig både for den herskende og den beherskede. Hegemoni er altid både fysisk og symbolsk, magten hersker over kroppen og over sindet.

Den symbolske dimension er taget voldsomt til i omfang i de senere årtier. Produktionen af symbolske verdener, af kulturelle forståelsesformer er i dag en produktion, der er organiseret materielt både i hidtil uset omfang og teknologisk niveau. Underholdningens dybeste betydning er at "holde under", at underkaste mennesker de billeder og det sprog,

der hersker i tiden. At anfægte, kritisere og underminere denne produktion af forståelsesformer er en integreret del af den forandrende praksis. Omfortolkning og omvæltning kan ikke adskilles.

Hertil kommer at den globale modstand ikke udgår fra et bestemt centrum, at den ikke ledes af en bestemt instans, at den ikke er underlagt et enkelt, hierarkisk sprog. Den hviler på forskellige tolkninger, forskellige sprog og kulturer. Den er ikke "monokulturel" som tidligere tiders kommunistiske internationale, der søgte at etablere fælles normer og fælles sprog blandt dens sektioner.

Netop denne mangfoldighed gør tolkningsarbejdet til en central dimension i modstanden. At forbinde modstandens elementer, at knytte dens tråde og temaer sammen, at skabe overblik uden at reducere, at gøre modstanden forståelig for sig selv i hele sin globale kompleksitet, i sin samtidighed og usamtidighed, i sine ligheder og forskelligheder er i dag en nødvendig praktisk bestanddel i udviklingen af denne modstand.

Der er behov for en tænkning og praksis der lader sig gennemstrømme af verden, af mangfoldigheden i ver-

den, af alle modstandens former og sprog. Om den kommunistiske tradition er i stand til dette, er endnu tvivlsom. Uden radikalt selvopgør vil den ikke være i stand til det.

Der er behov for at gribe tilbage til modstandsformer, også de anarkistiske og utopiske, der i den kommunistiske tradition blev fordømt som reaktionære og kontrarevolutionære. Der er også en modstandens undertrykte historie der skal rehabiliteres i en verdensåben tilegnelse af den mangfoldighed af kamp- og protestformer der kendetegner modstanden i disse år.

11.

At den kommunistiske bevægelse ikke har gennemført en selvorganiseret og vedvarende "sandheds- og forsoningsproces", som den der kendes fra forskellige samfund i kølvandet på traumatiske historiske perioder, er kritisabelt. Kommunismens hidtidige historie er en sådan traumatisk periode, både for de overlevende og for de døde, som ikke kan forsones, og for den kommunistiske bevægelse selv. Uden en autonom kritisk proces, der ikke er drevet i defensiven af en udefrakommende og ofte berettiget – men lige så ofte ukvalificeret – kritik, vil den kommunistiske bevægelse fortsat være lammet af en uforløst fortid.

” Der er behov for en tænkning og praksis der lader sig gennemstrømme af verden, af mangfoldigheden i verden, af alle modstandens former. I en sådan periode vil begivenheder og handlinger oftest ”løbe forud” for de begreber som modstanden endnu formulerer sig i. Og sprog.

Hidtidige interne kommunistiske analyser af fortiden lever ikke tilnærmelsesvist op til kravet om historisk redelighed og moralsk ansvar. Uden moralsk regeneration er den kommunistiske bevægelse uden fremtid. Og hvis den i kraft af ekstreme omstændigheder alligevel skulle vise sig at kunne indtage en fremtidig rolle, vil den – uden et sådant selvopgør – gentage fortidens mønster og endnu engang bryde sammen når disse omstændigheder igen bliver normaliseret.

12.

Dette er en epoke med tilspidset konflikt. En epoke hvor ét imperialistisk system svækkes og viger for andre nationale og globale interesser. En epoke præget af store farer og store muligheder. Et truet naturgrundlag, voksende global ulighed, masseopbrud og migration, ressourcekamp og krige er det stof som revolutionære omvæltninger er gjort af – både i historien og i fremtiden. Herskende klassers manglende evne til at erkende og handle i forhold disse ufordringer er et yderligere og altid afgørende element. Ret beset er alle sociale revolutioner vokset ud af en sådan uformåen.

Men også modstanden må erkende sin egen uformåen, erkende det "uerkendte" i den historiske proces, ikke mindst i perioder præget af dybtgående sociale kriser. I en sådan periode vil begivenheder og handlinger oftest "løbe forud" for de begreber som modstanden endnu formulerer sig i. Netop derfor vil enhver fastfrysning af perspektiver bidrage til en selvforskyldt uformåen, der kan undgås. Den "uformåen", der vedrører

det principielt "uerkendte" i en krisepræget historisk proces, kan ikke undgås.

Hvis den kommunistiske bevægelse skal kunne gribe disse muligheder som afsæt for en radikal demokratisk omformning af både den nationale og globale politik, skal den vide at omforme sig selv. Den skal udvikle eksemplariske organisatoriske strukturer, en demokratisk kultur og et ufravigeligt etisk fundament, der kan bidrage til at skabe nye modeller for folkelig deltagelse i en social-revolutionær udviklingsproces. ■

Patrick Mac Manus var i perioden 1973-1990 medlem af Danmarks Kommunistiske Parti, men til tider på kant med ledelsen. I 80'erne engagerede han sig i kampen mod apartheid i Sydafrika og fungerede som formand for Landskomiteen Sydafrika-Aktion fra 1986-1990. Aktuelt er Mac Manus, i sin egenskab af talsperson for foreningen Oprør, tiltalt efter den såkaldte terrorparagraf der kan give op til ti års fængsel. Mac Manus udgav i 2000 bogen "For endnu at kunne leve".

Målet – en ny kommunisme

Af Niels Rosendal Jensen

HUMANISERING. *Marxismens klassikere ville ikke omskabe samfundet til en fabrik. En moderne, revolutionær strategi må sætte fremmedgørelses-begrebet i centrum og undlade at søge en ny arbejderklasse. Den må koncentrere sig om at samle mangfoldigheden af erfaringer fra konfrontationerne på den sociale dagsorden omkring fælles indsatser. Sigtet er at udvikle en strategi for progressiv, demokratisk forandring, skriver Niels Rosendal Jensen i sin kommentar til Patrick Mac Manus' essay.*

Patrick Mac Manus' essay rejser en veritabel syndflod af problemer og udfordringer for en kommunisme "efter kommunismen". Min kommentar sigter ikke mod alene at give venligt bifald, men snarere en interesseret, kritisk analyse eller et medspil der ikke påstår at have monopol på hvad der er sandhed.

Grundlæggende handler det om at udfordre den traditionelle kommunistiske kultur på tre felter:

- Hvilken verden eller hvilket samfund stiler vi efter?
- Hvilke strategier skal vi anvende?
- Hvilke partier og organisationer har vi brug for?

Dette ville kræve megen spalteplads at kommentere, hvorfor jeg lader mig nøje med tre hjørner: 1. referenceramme (fortid) – 2. hverdagserfaringer (nutid) – 3. kommunisme (fremtid).

1. Referencerammen

Sommetider må man gå tilbage for at komme fremad.

Marx og Engels – siden Lenin – søgte teoretisk at begrunde socialismens principper

og frasagde sig at fremlægge et detaljeret billede af det fremtidige samfund. Det måtte så at sige overlades til de efterfølgende generationer. Begrundelserne findes f.eks. i Marx' analyser af Louis Bonapartes 18. Brumaire og Klassekampene i Frankrig.

I Den tyske Ideologi (herefter DTI) hedder det at en revolution er nødvendig, især fordi den omstyrtende klasse kun i en revolution kan komme til at skaffe sig alt det gamle skidt fra halsen og blive skikket til at lægge et nyt grundlag for samfundet (s. 89).

Revolutionær forandring tager ikke afsæt i et idealiseret billede af mennesket som sådan, men i "...de virkelige individer, deres aktion og deres materielle livsbetingelser, såvel dem de forefinder som dem de frembringer gennem deres egen aktion" (s. 25). Endvidere: "For den praktiske materialist, dvs. for kommunisten, drejer det sig om at revolutionere den bestående verden, at angribe de forefundne ting praktisk og at forandre dem" (s. 54).

Til dette formål opstiller de et foreløbigt program i Det kommunistiske Manifest og arbejder praktisk med organiseringen af det politiske parti gennem dannelsen af 1.

Internationale. Som jeg læser Manifestet, er der ikke tale om at påtvinge andre en skematik eller at opfatte verden ved hjælp af én og kun én teori. Det strider mod selve den dialektiske grundtanke, og de mange diskussioner som klassikerne fører, viser jo også at de løbende reviderer og modererer opfattelser der af andre forsimples – f.eks. hele diskussionen af økonomien som den afgørende faktor i sidste instans.

Når Lenin senere – baseret på Marx' fremstilling og analyse af Pariserkommunen – peger på at det kommende samfund "vil blive et enkelt kontor og en enkelt fabrik med lige arbejde og lige løn", understreger han samtidig at det er "alt andet end vort ideal eller vort endelige mål, den er kun et trin, der er nødvendigt for radikalt at få samfundet rensset for den kapitalistiske udbytnings nederdrægtighed og gemenhed og for at komme videre frem" (Staten og revolutionen, s. 103). Lenin formulerer til lige en drøm som desværre viste sig at blive fatal: "nødvendigheden af at overholde de ukomplicerede grundregler for alt menneskeligt samliv [vil] meget hurtigt... blive en vane. Og dermed vil den port, der fra det kommunistiske samfunds første fase fører til den højere fase og dermed også til statens fuldstændige bortdøen, stå på vid gab" (sammesteds, s. 104). Denne tanke gav mere end rigelig plads til at gennemføre et rædselsregimente (Stalin). Lenin pegede dog her på det som Patrick kalder "den menneskelige socialitets egentlige væsen" (hvad dette så end måtte være), men som har vist sig ikke af sig selv at føre til en bedre verden. Dertil

kræves både klare mål og midler og organisation. Debatten om reform eller revolution og demokrati og socialisme (der førtes mellem Karl Kautsky, Lenin og Rosa Luxemburg) var en diskussion om strategi, mål og midler, og den viste sig at afdække interessante forskelligheder i kølvandet på det teoretiske tomrum der var opstået siden Marx' analyser (Pariserkommunen). Mens Kautsky mente at kampen skulle finde sted i staten under fastholdelse af det liberale demokrati, fastholdt Lenin tesen om en dobbeltmagt hvor arbejderklassen gjorde sin egen organisation til statsalternativ, baseret på klassekampens vilkår (dvs. uden plads til demokrati i liberal forstand). Luxemburg støttede Lenin på alle punkter, bortset fra den centralistiske organisation og hendes stædige fastholdelse af socialistisk pluralisme. Derved blev spørgsmålet om arbejderstatens demokratiske organisering en afgørende skillelinje.

Set fra min læsning var klassikernes idé altså ikke at omskabe samfundet til fabrik. Det var derimod Trotskij og senere Stalin, der målsatte den forcerede akkumulation – jfr. Trotskijs tale på den 9. partikongres 1919 hvori det hedder: "Arbejdet bliver militariseret, og hæren bliver industrialiseret", og Stalins senere 5-årsplaner. Lenins opskrift var den længerevarende overgang (NEP) som forløb frem til 1928.

I forhold til det marx'ske perspektiv (DTI, s. 88 ff.) var de nødvendige forudsætninger dog ikke til stede. Kendsgerninger er nogle stædige krabater, siger englænderne, og det vil være formålstjenligt at holde fast i dem.

2. Hverdagserfaringerne

Billedet af den realiserede socialisme med alle dens fejl og mangler har givet kommunismen en svær ballast som tåler sammenligning med Marx' idé om revolutionens nødvendighed. Kommuniste skal igen anstrenge sig for at skaffe sig det gamle skidt fra halsen for derigennem at udvikle grundlaget for et nyt samfund.

En moderne, revolutionær strategi må bekæmpe fremmedgørelsen, som har været underspillet.

I socialistiske og kommunistiske partier har der fra program til program været fokuseret mere på produktion end på reproduktion. Det er i et historisk perspektiv forståeligt at arbejdet og udbytningen har udgjort afgørende felter i en revolutionær strategi. Men det har samtidig bevirket at mennesker eller individer er skåret over én kam (de er reduceret til gennemsnitsindivider, som levede under deres klasses eksistensbetingelser, altså rene og skære klassemedlemmer). Den strategi medvirkede til at skabe en fælles forståelse af sammenhængen mellem den sociale antagonisme og den enkelte arbejders egen ulykke. Det vil sige at nøglebegreberne i den revolutionære bevægelses historie i hen ved 100 år har båret præg af rammerne for den materielle produktion og de private ejendomsformer. Dvs. en kultur som i høj grad har været knyttet til fremmedgørelsens historiske former. At bevæge sig fra den her nævnte socialistiske kultur til en kommunistisk ikke-fremmedgørende kultur, indebærer ikke at tabe alt dette af syne, men derimod at forstå

at udbytningen af arbejdet typisk er en voldsom historisk fremmedgørelse der bygger på adskillelsen mellem de direkte producenter og deres produktionsmidler. Heri findes altså en afgørende kilde til modstand mod kapitalen. Men ved at tage hul på ikke-fremmedgørelsen udvides samtidig de eksisterende og de potentielle modsætninger som man ikke altid har været opmærksom på i den traditionelle kommunistiske kultur. Her forekommer der at være en påfaldende mangel på ord i den hidtidige kommunistiske teori og praksis. Den socialhistoriske proces er den mest grundlæggende af de biografiske logikker i forhold til udviklingen af individet, og netop derfor må et kommunistisk perspektiv tage højde for de radikale forandringer i indholdet af de unge generationers dannelsesprocesser. Eller tilsvarende de forhold mellem kønnene som f.eks. åbner vejen til familier af en ny type. Eller de stigende muligheder for at fremme bevidstheden via uproduktivt arbejde (f.eks. kunstneres værker og de arbejdsvægrenedes foregribelse af et samfund hvor 'værneligten' i produktionen overstås inden for et par år i kraft af de nye teknologiske muligheder). Opgaven er således ikke at eftersøge en ny arbejderklasse, men derimod at finde den kæmpende kultur som er i stand til at samle mangfoldigheden af erfaringer fra konfrontationerne på den sociale dagsorden omkring fælles indsatser. Sigtet er at udvikle en strategi for progressiv, demokratisk forandring.

Opsummerende er påstanden altså: Mens kommunismen tidligere orienteredes efter

industri-samfundet, skal vi i dag formulere et program for en kommunisme i videnssamfundet (jfr. bl.a. Gorz 2003, især del III).

3. Fremtiden

Her skal peges på tre væsentlige pointer for en kommunisme "efter kommunismen":

1. fremmedgørelsen
2. statens gradvise forsvinden
3. globaliseringen

1. Humanismen har ikke altid fået en blid medfart i den kommunistiske bevægelse. Men en strategi mod fremmedgørelsen må netop have humanisering som mål og middel. Hermed tales ikke for "blød humanisme", men derimod for "hård humanisme" som modspil til kapitalens dehumanisering. Den kan betragtes som en ny etape ad den vej som Marx anslø med ordene om at "ophæve alle klassers herredømme sammen med selve klasserne" (DTI, 89), samtidig med at han understregede at "først i fællesskabet med andre har hvert individ midlerne til at udforme sine anlæg i alle retninger; først i fællesskabet bliver den personlige frihed altså mulig" (DTI, 95). Grundlaget vil være at overvinde kapitalismen, og det kræver på det nærmeste en universel samling af kræfter fordi fremmedgørelsen rammer alle, og fordi de hver især reagerer på den på mangfoldige måder. Modsætningen hedder i én formel: den civiliserede humanisme mod den dehumaniserende profitøkonomi. I en sådan etisk-politisk positionering af modsætningen som på en og samme tid er en klasseposition og en position hinsides klasserne,

kan vi i horisonten fornemme at vi kæmper for et fremtidigt klasseløst samfund.

Kapitalismen er den sociale form der personificerer tingene og tingsliggør menneskene, som Marx påviser i Grundrids og Kapitalen. Til denne form hører arbejdsdelingen, som ikke alene deler arbejdet, men også menneskene – i klasser, køn og aldersfaser (jfr. Engels i Anti-Dühring). Derfor vil det klasseløse samfund blive mere individuelt end noget forudgående (Ernst Bloch). Samfundet kan ikke adskilles fra de sociale forhold og de individuelle liv. En krise i samfundet er ikke mindre eksistentiel end strukturel. Et politisk perspektiv er alene plausibelt i den udstrækning hvori det åbner muligheder for enhver selvstændig udvikling. Denne udvikling behøver vi ikke at afvente. Her må vi begynde i dag med at tage forskud på kommunismens glæder – overvinde dikotomien mellem arbejdstid og fri tid, mellem aldersfaserne, bekæmpe de hierarkiske distributioner, de normerede billeder af maskulint og feminint, dansk og fremmed og dermed reducere den ultimative afhængighed for at sikre fremskridt for menneskets relative autonomi. Den slags og mere til hører til den nye generations kommunistiske praksis.

Neoliberalismen forstår individets autonomi som en reduktion-til-sig-selv – helt ned i at den enkelte er uden arbejde, bolig, rettigheder, papirer og statsborgerskab, plus det værste af alt i det fremmedgjorte samfund: helt uden egen ledelse af eget liv og uden klart historisk perspektiv.

2. Hvordan kan vi engagere os i kampen for statens bortdøen? Livet i Sovjetunionen og andre steder under realsocialismen syntes på dette punkt længst muligt fra Marx' tanke om – i forlængelse af erobringen af magten – at smadre det borgerlige, undertrykkende statsapparat og derpå indlede afviklingen af staten. Både den stalinistiske og den socialdemokratiske socialisme undergik en mutation. Heraf kan vi lære at den politiske kamp om magten ikke er et mål i sig selv. Men disse erfaringer indebærer ikke nødvendigvis at en moderne kommunistisk kultur skal frasige sig den marx'ske arv. Enhver dybtgående samfundsmæssig forandring vil med Antonio Gramscis ord ligne en "stillingskrig" om hegemoniet, altså kampen om demokratisk at erobre politisk og kulturel indflydelse i alle civilsamfundets slagmarker og i staten selv for at skabe en dobbeltmagt. Målet er den bredest mulige borgerdeltagelse i beslutninger om alt hvad der vedrører deres sociale eksistens, uanset på hvilket område af samfundslivet. Fra erobring af statsmagten til skabelse af et politisk hegemoni – det er den afgørende forudsætning for at dominere den herskende klasse.

4. Men kan staten forsvinde? Kan markedet? Det er her vigtigt at opløse den pærevælling som statsbegrebet omfatter. På den ene side objektiviseres vores magt i offentlig administration; på den anden side fremmedgøres den i politisk dominans. Undertiden ignoreres begge sider, eller den første fremhæves, mens den anden glemmes. En marxistisk kritik dropper

forestillinger om symmetri, fordi opgaven er at befri den offentlige administration fra den politiske dominans. Enden for den politiske fremmedgørelse ligger i at lade civilsamfundets magtorganer komme til. Tesen er således ikke at alle funktioner som vi kender i nutidens klassestat skal forsvinde – helt i tråd med Marx' diskussioner i Kritik af Gotha-programmet, hvori det lyder: "Hvilken forvandling vil der ske med staten i et kommunistisk samfund? Med andre ord, hvilke samfundsfunktioner bliver tilbage dér, som er analoge med de nuværende statsfunktioner?"

5. Kommunismen og globaliseringen?

Marx konkluderede: "Empirisk er kommunismen kun mulig som de herskende nationers handling 'på engang' og samtidig", idet enhver lokal kommunisme ophæves af udvidelsen af samkvemmet (DTI, 45). Senere reviderer Marx sine overvejelser, og Lenin fremanalyserer – under henvisning til kapitalismens ujævne udvikling – muligheden for socialismens sejr i ét land, dog med det væsentlige forbehold at en sådan succes ikke ville vise sig holdbar uden en verdensrevolution.

Mens socialismen ikke lykkedes med at fastholde universalismen og endda endte op i broderstrid (Sovjetunionen kontra Jugoslavien, Rumænien, Kina), har historiens dialektik maget det så at kapitalismen har kunnet tilbyde menneskeheden et fællesskab i skikkelse af neoliberalisme, monetarisme og unilateralisme (en enkelt kapitalistisk supermagt, der nærmest afgør verdens skæbne).

Resultaterne har vist sig lige så ringe som socialismens: skærpede uligheder, fanatisk nationalisme og religiøs fundamentalisme. Læren af dette er: Når penge ikke længere er et middel, men målet i sig selv, indebærer det at det internationale samfund ikke længere orienteres mod et projekt. Derfor kan vi ikke genåbne et kommunistisk perspektiv uden at starte med målene.

Kommunismen havde efter Første Verdenskrig en udstrålingskraft af helt exceptionel rækkevidde. Skal den genskabes af en ny kommunisme, må den knyttes til et internationalt perspektiv - uden bindinger til Moskva, Beijing, Havanna, osv. Det kapitalistiske, verdensomspændende system skal udfordres af en ny generations internationalisme, præget af gensidig solidaritet og menneskelig universalitet.

■

Niels Rosendal Jensen er lektor i pædagogisk sociologi. Han var medlem af Danmarks Kommunistiske Partis Centralkomite i 1974-89 og er tidligere forstander for Nexø-højskolen. I dag er han ansat ved Danmarks Pædagogiske Universitet og har senest udgivet "Grundbog i socialpædagogik" (2006).

Hvilken kommunisme?

GENOPLIVNING. *Statens overtagelse af produktionsmidlerne var ikke lig samfundets overtagelse af dem. De nye magthavere udnyttede produktionsmidlerne til at udbytte de arbejdende. Således blev proletariatets diktatur vendt til et diktatur over proletariatet, skriver Benito Scocozza i sin kommentar til Patrick Mac Manus' essay. Kommunismen lever stadig som en idé og en "etisk" fordring*

Af **Benito Scocozza**

Det er svært, overordentligt svært at forholde sig til Patrick Mac Manus' essay. Han opererer med et alment kommunisme-begreb og med en række almindeligheder som f.eks.: "Den nye erkendelse der vokser frem i verden, er blevet sig mere bevidst om tilfældet, behovet, hverdagen og nuet". Overhovedet optræder ordet "verden" endnu mere abstrakt end kommunisme-begrebet. Og et utal af anførelsestegn slører teksten.

I stedet for at give sig til at diskutere Mac Manus' besværlige tekst, kunne det være værd at putte noget faktisk historie på emnet. Det sker her.

Degenereret socialisme

Murens fald i 1989 er siden blevet gjort lig med kommunismens fald. Men hvad var det der faldt? En række statskapitalistiske regimer der var holdt oppe af bureaukrati og politisk undertrykkelse. Deres ideologiske legitimering var marxismen, uden at regimerne havde en pind at gøre med marxismens forestilling om at socialisme betyder udbytningens afskaffelse og flertallets herredømme.

Den degeneration der fandt sted i de angiveligt socialistiske samfund, begyndte, set i bagklogskabens lys, allerede umiddelbart efter oktoberrevolutionen i 1917. Lenin og bolsjevikkerne havde fuldt op at gøre med at bekæmpe den væbnede kontrarevolution, men netop denne kamp førte til overgreb og indskrænkninger ikke alene i sovjetsamfundets demokrati, men også i partidemokratiet.

De historiske omstændigheder var alt for ugunstige til at sikre at disse foranstalt-

ninger blev som de var tænkt, midlertidige. Den forventede udbredelse af revolutionen til andre lande udeblev eller blev slået ned, den økonomiske basis var elendig og en fjendtlig kapitalistisk omverden var en bestandig trussel. Det var, ud over fremvæksten af et indbyrdes konkurrerende, privilegeret lag inden for partiet selv, de omstændigheder der lettede vejen for Stalin-tiden.

At kommunister uden for Sovjetunionen forholdt sig ukritiske til etpartisystemet, skyldtes erfaringerne med det borgerlige demokrati der med partiernes, ikke mindst socialdemokratiernes krigsbevillinger i 1914 udløste Den Første Verdenskrig, et ragnarok der prentede sig i bevidstheden som det mest uhyrlige nogensinde. Og Sovjetunionens industrialisering og senere dens indsats i krigen mod fascismen kom til at skygge for Stalintidens overgreb. Samtidig kom Sovjetunionen til at stå som forsvarer af den tredje verdens lande, der ønskede at frigøre sig fra imperialismen og kolonialismen.

Det var i Sovjetunionens økonomiske opbygningsfase og samtidig dens degeneration, at revolutioner brød ud eller blev påtvunget en række andre lande, så man til sidst - med det sovjetiske parti som førende - talte om det socialistiske verdenssystem; ikke mindst oprettelsen af Den Kinesiske Folkerepublik bidrog til denne selvforståelse.

Sovjetunionens nye herskere og kinesisk voluntarisme

Men det var netop i samme periode at den nu så vilkårligt anvendte betegnelse "kommunismen" i virkeligheden begyndte at gå

i fuldstændig opløsning. Der fandtes mange partier der kaldte sig kommunistiske for at afgrænse sig fra socialdemokratismen, men i realiteten var deres politik så forskellige at fællesbetegnelsen mistede indhold. Det nordkoreanske partis juche-ideologi, opfundet i 1955 af Kim Il-Sung, har ikke det fjerneste at gøre med marxismen. Pol Pots kampucheanske bondeideologi strider på alle punkter mod marxismen. Kinas kommunistiske Parti er i dag kun et redskab for den totale gennemførelse af kapitalistiske forhold og er ideologisk reelt kungfutsiansk og nationalistisk. Sovjetunionens Kommunistiske Partis ideologiske grundlag var formelt marxismen-leninismen, men mistede – som tidligere nævnt – legitimitet, da partiet blev redskabet for en ny herskerklasse. Mao Zedong-tænkningen, som var Kinas Kommunistiske Partis oprindelige grundlag, fik karakter af voluntarisme og begik selvmord med persondyrkelsen af Mao. Voluntarisme var også et væsentligt element i den latin-amerikanske revolutionstænkning, først og fremmest repræsenteret af Che Guevara.

Men fandtes eller findes der da intet kommunistisk samfund?

Ingen af de samfund der i dag kaldes kommunistiske, var eller ville selv kalde sig kommunistiske. Sovjetunionen kaldte sig socialistisk, en række østeuropæiske lande kaldte sig folkedemokratiske, Cuba kalder sig socialistisk, Nordkorea vistnok ligeså, Kina? Fællestrækkene var eller er formelt – understreger formelt – samfundseje af produktionsmidlerne. Men hvor Sovjetunionen gennemførte en total kollektivisering af landbruget, skete noget tilsvarende aldrig i fx

Polen, hvor smålandbruget fik lov til at bestå. I DDR fandtes en relativ stor sektor af småborg-erlige erhverv. I Kina socialiseredes landbruget med folkekommunerne, men de er i dag en saga blot, og enhver bonde må klare sig selv, og i byerhvervene er den private foretagsomhed og udbytning af lønarbejdere dominerende.

En fragmenteret bevægelse

De kommunistiske partier har heller aldrig været en homogen international størrelse. Selv om man med KOMINTERN søgte at centralisere og ensrette de tilsluttede partiers strategier, tilpasset først og fremmest den sovjetiske udenrigs- og indenrigspolitik, lykkedes det reelt aldrig. Det mest kendte eksempel er striden fra 1950'erne til 1980'erne mellem Sovjetunionens og Kinas kommunistiske partier der tilmed førte så vidt at det kinesiske parti anklagede Sovjetunionen for at være en socialimperialistisk, aggressiv supermagt med henvisning til bl.a. invasionen i Tjekkoslovakiet i 1968 og besættelsen af Afghanistan. Andre stridspunkter mellem erklærede kommunistiske partier har været bruddet mellem KOMINFORM og Titos Jugoslavien fra 1948 til 1957 uden den store efterfølgende forsoning. Rumæniens Ceausesco førte i en periode en politik der var uafhængig af Sovjetunionen, samtidig med at han forvandlede det rumænske parti til en platform for dyrkelse af ham selv. I 1970'erne formulerede Italiens, Spaniens og Frankrigs kommunistiske partier den såkaldte eurokommunistiske kurs, der tog sigte på en uvoldelig overgang til socialismen i højtudviklede kapitalistiske

Benito Scocozza er pensioneret lektor i historie. Han var medudgiver af en tidligere generation af tidsskriftet *Clarté*, brød senere med DKP på et maoistisk inspireret grundlag og oprettede Kommunistisk Forbund Marxister-Leninister. I perioden 1976-1984 var han formand for dets evolutionelle aftager, Kommunistisk Arbejderparti. Scocozza udgiver i efteråret bogen "Femten fortællinger fra det gamle Danmark".

samfund og samtidig var en kritik af det sovjetiske partis hegemoni i den internationale kommunistiske bevægelse (Franskmændene sprang senere fra).

Nødvendighed og tilfældighed

Hvad kan man så lære af dette brogede billede af angiveligt kommunistiske partier og socialistiske samfund i det 20. århundrede?

Angrebet fra højrefløjen retter sig naturligvis mod marxismen. Påstanden er at der i marxismen er indlejret, hedder det vist, en totalitarisme der er en følge af at marxismen er en deterministisk ideologi. Hvis der menes at det ikke er Cleopatras næse der får hele den historiske udvikling til at ændre sig, dvs. hvis man afviser den kontrafaktiske modestrømning, så er marxismen deterministisk. Den historiske materialisme understreger den dialektiske modsætning mellem nødvendighed og tilfældighed. Det er tilfældigt at Mac Manus og undertegnede blev født, men det er ikke tilfældigt at vi blev mennesker og ikke giraffer eller hvalfisk.

Den historiske udvikling udvikler samme modsætning og enhed mellem nødvendighed og tilfældighed. Produktivkræfterne udvikler sig fra et lavere til et højere stade. Det er ikke tilfældigt at vi i dag kan udnytte elektriciteten, hvad stenaldermenneskene ikke kunne, og det får nu engang hele den sociale struktur til at forme sig anderledes. Og den samme udvikling skaber en forskellig basis for menneskenes udnyttelse af selvsamme produktivkræfter, og det har affødt forskellige former for klassesamfund, eftersom et mindretals tilegnelse af merproduktet har præget udviklingen siden ursamfundet.

Så kommer det prekære spørgsmål. Betyder denne indsigt at ligesom kapitalismen følger efter feudalismen, vil socialismen med nødvendighed følge efter kapitalismen? Mac Manus har fat i det spørgsmål når han i sin indledning kræver "et opgør med historieopfattelser der søger at begrunde en iboende 'lovmæssighed' eller retningsbestemthed i historien." Det har ført til at nuet er blevet forvandlet "til blot at være en overgang, og i den kommunistiske tradition har begrebet 'overgang' kunnet legitimere alt."

Her er det vigtigt at erindre den historiske kendsgerning at for Marx og Engels er en politisk organisering forudsætningen for en revolutionær omvæltning og dermed indførelsen af socialistiske samfundsforhold. Det er rigtigt at de analyserede sig frem til at kapitalismens indre modsætninger vil få den til at bryde sammen, men det sker kun hvis de handlende individer, det vil sige arbejderklassen, sønderslår kapitalismen. Altså ikke automatisk.

Og hvordan forestillede man sig så socialismen? Engels har på forbilledlig vis skildret marxismens socialistiske perspektiv:

"Med samfundets overtagelse af produktionsmidlerne er vareproduktionen afskaffet og dermed produkternes herredømme over producenterne. Anarkiet inden for den samfundsmæssige produktion erstattes med planmæssig bevidst organisation. Kampen for den enkeltes eksistens hører op. Dermed træder mennesket i en vis forstand endeligt ud af dyreriget, træder fra dyriske kår ind i virkeligt menneskelige. Summen af de livsforhold, som omgiver menneskene, og som

indtil nu beherskede dem, kommer nu ind under menneskenes herredømme og kontrol, og menneskene bliver for første gang bevidste, virkelige herrer over naturen, fordi de og idet de bliver herrer over deres egne samfundsforhold. Lovene for deres egen sociale handlen som tidligere stod for dem som fremmede naturlove der beherskede dem, bliver da med fuld sagkundskab anvendt og derved behersket af menneskene. Menneskenes samfundsmæssige tilværelse der tidligere stod for dem som påtvunget af natur og historie, bliver nu deres fri virksomhed. De objektive, fremmede magter, som tidligere beherskede historien, træder ind under menneskenes egen kontrol. Først fra da af skaber menneskene selv deres historie med fuld bevidsthed, først fra da af vil de sociale årsager, som sættes i bevægelse af dem, overvejende og i stadig stigende grad få de tilsigtede virkninger. Det er menneskehedens spring fra nødvendighedens rige ind i frihedens rige." (Marx/Engels: Udvalgte skrifter, bind 2, 1952, s. 129-30)

I Engels' vision er der tale om et samfund af frie individer som burde tilfredsstille Mac Manus' forestillinger. At det ikke lykkedes i det 20. århundrede, skyldtes først og fremmest de skærpede modsætninger mellem de herskende og de beherskede, mellem de herskende indbyrdes og forestillingen om at produktionsmidlernes samfundsmæssiggørelse var en tilstrækkelig forudsætning for at bane vejen til Engels' samfund. Statens overtagelse af produktionsmidlerne var ikke lig samfundets overtagelse af dem, for de der fik magten over staten udnyttede produktionsmidlerne til at tilegne sig merproduktet

og dermed udbytte de arbejdende. For at kunne det måtte de forvandle proletarietets diktatur til et diktatur over proletariet.

Marx og Engels var præget af 1800-tallets fremskridtsoptimisme, og selv om de kun sjældent og nødigt skrev eller sagde noget om deres fremtidsforestillinger, viser Engels' citatet at når de endelig gør det, ser fremtiden lysere ud end den kom til at blive. Men det ændrer ikke noget, ja, slet ikke noget ved at deres vision var menneskets frigørelse – og det synes mig mere end vanskeligt at kalde det en afvisning af en etisk dimension.

Brug for klassekampen

I dagens verden – verden her forstået som den faktisk eksisterende verden – er profitjaget, konkurrencementaliteten, den menneskefjendtlige CEPOS-liberalisme dominerende fra Beijing til privatiseringens danske galehus. Klassekampen er forældet, hævdes det af dem der gerne vil undvære den. Men der er mere end nogensinde brug for den, hvor sejlivet kapitalismen end har vist sig at være – der er vist aktuelt en etisk dimension der vitterlig er værd bestandigt at holde sig for øje. ■

Den kommunistiske tradition er en billet til et tog som er aflyst

Af Morten Thing

AFSTANDTAGEN. Den kommunistiske bevægelse må forstås som en bestemt historisk udmøntning af den krise arbejderbevægelsen var i op til og under Første Verdenskrig, skriver Morten Thing i sin kommentar til Patrick Mac Manus' essay. Den var imidlertid den gale medicin og det værste der er sket for arbejderbevægelsen. Det afgørende for en ny radikal-utopisk bevægelse er at den er demokratisk

Resultatet af arbejderbevægelsens krise

1. Den kommunistiske tradition skal forstås som en bestemt historisk udmøntning af den krise arbejderbevægelsen var i op til og under Første Verdenskrig. I denne udmøntning indgik følgende elementer:

- 1) 'leninisme'
- 2) revolutionært parti og 'demokratisk centralisme'
- 3) russiske revolutionære erfaringer.

Leninismen er som en forståelse af Marx' skrifter - ligesom Kautskys forståelse - en økonomisme og et udtryk for en historisk metafysik. Leninismen overskred altså på ingen afgørende punkter socialdemokratismen i sin 'marxisme'. Økonomismen betød at Lenin i sine analyser kortsluttede mellem den økonomiske analyse og analysen af arbejderklassens bevidsthed. Metafysikken betød at han opfattede 'socialismen' som indskrevet i historiens udvikling som selve dennes mening.

Den leninistiske partiopfattelse udspringer af at den russiske revolutionære bevægelse i radikal forstand adskilte sig fra den vesteuropæiske og amerikanske arbejderbevægelse. De russiske grupper var ideologiske platforme og ikke partier. De havde ingen

massebasis og støttede sig ikke på en magtfuld fagforeningsbevægelse.

De russiske grupper var undergrundsbevægelser præget af militær tankegang. Deres politiske mål var magten i Rusland. I Rusland kunne magten ikke nås med de midler den europæiske arbejderbevægelse havde taget i anvendelse. Lenin tænkte organisatoriske problemer i overensstemmelse hermed og i militære termer. Han var optaget af sikkerhed og kommandoveje. Når han taler om demokratisk centralisme, fremstiller han rent sprogligt de forhold, man havde i demokratiske organisationer, men den variant som blev udviklet i bolsjevikpartiet - og endnu mere i Kommunistisk Internationale - var mere centralisme end demokrati og frem for noget var partiet tænkt som en hær.

De erfaringer de russiske revolutionære grupper gjorde sig, var præget af en grundlæggende mistillid til demokratiske procedurer og til arbejderklassens muligheder. Arbejderklassen skulle opdrages, den kunne ikke selv nå frem til politisk indsigt. Den skulle bibringes den udefra.

Når det lykkedes Lenin at grundlægge en ny internationale i 1919 på dette grundlag, sky-

lde det alene den autoritet hans lille marginale gruppe havde fået ved at have taget magten og beholdt den. Jeg siger helt bevidst ikke "gennemført en revolution" selvom det var samtidens ord. For i Rusland/Sovjetunionen blev der aldrig gennemført en socialistisk revolution. Ved denne magtens autoritet lykkedes det Lenin at splitte arbejderbevægelsen og føre den ud i en endnu mere dybtgående krise. Det er næppe for meget sagt at kommunismen er det værste der er sket for arbejderbevægelsen.

Den gale medicin

2. Kommunistisk Internationale, SUKP (Sovjetunionens Kommunistiske Parti) og de kommunistiske partier som opstod i kølvandet på Første Verdenskrig fremstod som en bevægelse der globaliserede de dårligste sider af den socialdemokratiske bevægelse (økonomismen, metafysikken) fusioneret med den russiske mistro til demokrati og selvorganisering. Med kommunismen blev Marx' teoretiske begreb 'proletariatets diktatur' transformeret til mindretalsdiktaturet som det egentlige redskab til at nå socialismen. Kommunismens "svar" på socialdemokratismens krise var på alle områder den gale medicin, og der går en direkte og logisk linje til skabelsen af det groteske stalinistiske samfund. Den kommunistiske bevægelse blev misbrugt af Stalin og SUKP til at være et reklamebureau for det stalinistiske diktatur. Det kan næppe undervurderes hvilken demoraliserende betydning det har haft at et klart og forståeligt budskab som den socialdemokratiske arbejderbevægelses om socialisme blev til et dobbelt-

bundet retorisk forsvar for noget som ikke kunne forsvares. Det hører til blandt det 20. århundredes største tragedier.

Den kommunistiske bevægelses fremvækst og katastrofale politik i mellemkrigstiden umuliggjorde at den socialdemokratiske bevægelses krise blev løst. Og hvad værre er: Den kommunistiske politik bidrog til at nazismen kunne vokse sig stærk under splittelsen i arbejderbevægelsen.

Til alt held for den kommunistiske bevægelse begik Hitler den store dumhed at angribe Sovjetunionen, begyndelsen til hans eget nederlag. Overfaldet på landet brød også med ikke-angrebspagten med Hitler-Tyskland og muliggjorde den kommunistiske modstandsbevægelse i Europa, som for første gang forsynede den kommunistiske bevægelse med en autentisk politisk tyngde og karisma. Hele perioden fra 1945 til 1956 er et forsøg på at udfolde de politiske muligheder som lå i dette potentiale.

Den "socialistiske" verdensbevægelse

3. Anden Verdenskrig førte ikke kun til den kommunistiske modstandsbevægelse, men også til udvidelsen af antallet af såkaldt "socialistiske" stater. Sovjetunionen erobrede Baltikum, Polen, Østtyskland, Ungarn, Rumænien og Bulgarien. Hertil sluttede sig Jugoslavien og Albanien. Endelig gennemførtes magtovertagelser i Tjekkoslovakiet og Kina og siden hen i Korea og Vietnam. Fra en kommunistisk bevægelse til en kommunistisk verdensdel.

De lande som stod under Sovjetunionens dominans, var i de fleste tilfælde førmoderne samfund uden demokratisk tradition og uden en moderne arbejderbevægelse. Men selv i moderne lande som Tjekkoslaviet og Tyskland opbyggedes diktaturer i grotesk modstrid med socialismen. I efterkrigstiden blev socialisme, som før Første Verdenskrig var et frihedsbudskab, til et budskab om ufrihed, fangelejre, mangelsamfund, osv. En totalomvendning af budskabet, et resultat som ingen antikommunisme nogensinde selv ville have kunnet frembringe.

Blandt de oppositionelle lande (Kina, Albanien og Jugoslavien) er det kun Jugoslavien som, på trods af sin manglende demokratiske tradition, forsøger at gå nye veje, men i en meget begrænset form.

De senere tilkommende regimer i Cuba og Cambodja gør ikke billedet mere nuanceret. Tværtimod bliver Pol Pots regime et eksempel på hvor galt det kan blive. Og efterhånden som vores konkrete viden om Maos regime bliver større og bedre underbygget, bliver det klart at større katastrofer end den cambodjanske fandt sted i Kina. Det meget større menneskemateriale skjulte i nogen grad katastroferne.

Nationalismens janusansigt

4. Man må skelne mellem de kommunistiske partier i de kapitalistiske lande og de såkaldt "socialistiske" lande. De kommunistiske partier, ikke mindst de store som det cypriotiske, det finske og det italienske, måtte udvikle en praksis, som talte direkte ind i deres nationale kontekst. De måtte i

denne kontekst have et vist mål af succes for at kunne fastholde partiernes anden funktion som reklamebureau for det sovjetiske diktatur. Også russerne var nødt til at anerkende at der var denne dobbelthet, for uden betydningen i den nationale kontekst kunne partierne heller ikke fungere som reklameagenter for Sovjetunionen. Det tragiske var blot at alle de steder hvor kommunistiske partier i kapitalistiske lande opnåede en vis nationalt forankret politisk praksis, byggede den især på en konkurrence med den socialdemokratiske bevægelse om hegemoniet i arbejderklassens økonomiske aktioner. Ingen steder bidrog den kommunistiske tradition til en udvikling af arbejderbevægelsens perspektiv.

Paradoksalt nok er det kun i forhold til det nationale tema at den kommunistiske tradition har haft en særlig betydning. Det

gælder den antifascistiske kamp under Anden Verdenskrig, men det gælder også den nationale kamp i f.eks. Kina, Vietnam og Cuba. I Vesteuropa især på Cypern. I virkeligheden kunne man sige at den kommunistiske organisationsteori og dens militante kamp mod magteliter gjorde den til en kropsnær ideologi for nationale bevægelser.

Man må også sige at på trods af denne affinitet mellem kommunismen og ny-nationale bevægelser har hverken kommunismen eller Det Nye Venstre formået at udvikle en politisk forståelse af de nationale bevægelseres janusansigt. Nationalismen hedder bagsiden af det, og den er i Asien og Afrika i lige høj grad forbundet med en morderisk racisme som i Europa.

Socialdemokratisk moderation

5. Kommunismens betydning for arbejder-

bevægelsen har bl.a. været at tvinge den socialdemokratiske arbejderbevægelse væk fra marxismen og det socialistiske perspektiv. Ikke sådan at dette kun skyldtes kommunismen, men dens kompromittering af det socialistiske perspektiv fremskyndede denne del af den socialdemokratiske krise.

I kølvandet på kommunismens lange krise 1956-68 udvikledes forskellige alternativer, f.eks. eurokommunismen i Vesteuropa og det tjekkoslovakiske eksperiment i Østeuropa. Men i Vest var det reelt umuligt for kommunismen at forny sig, eurokommunismen viste sig både i Spanien og Italien i påfaldende grad at ligne socialdemokratisme, og i Øst blev Tjekkosllovakiet undertvunget.

Det var den nye venstreradikalisme fra 60'erne som udviklede ansatser til en fornyelse af socialismen. Det gælder både forståelsen af Marx og historiens ikke-metafysiske karakter. Men der var mange modstridende tendenser i denne radikalisme. En af de mere problematiske var den store forkærlighed for nationale bevægelser i den tredje verden hvis teoretiske indsigt ukritisk blev overført til metropolerne. En anden var den tvetydige holdning til genoplivelsen af den militære kommunistiske tænkning i form af Brigade Rosse, Weatherman, Rote Armee Fraktion, m.fl. En tredje var genoplivelsen af stalinismen gennem den autoritet den kinesiske kommunisme helt uretmæssigt fik efter kulturrevolutionen. Maoismen blev den form hvorunder de ældste lag i kommunismen i en årrække forpestedes den venstreradikale bevægelse. Maoismens budskab var

at man måtte tilbage til før den kommunistiske "revisionisme", til stalinismen.

Et afviklingsprojekt

6. For mig er 'den kommunistiske tradition' et afviklingsprojekt. Om det vil lykkes, ved jeg ikke. At skabe en ny utopisk tænkning, en ny konkret utopi, er ikke desto mindre en nødvendighed, fordi kapitalismen i den periode hvor kommunismen satte en stopper for et omfattende opgør med kapitalismen, udviklede sig til en meget større trussel mod naturgrundlaget end den var tidligere. De såkaldt "socialistiske" samfund udviklede ikke alternative økonomiske systemer. Fundamentalt fungerede de helt som kapitalismen, blot tynget af statens karakter.

En ny radikal teori må genoverveje den socialistiske utopis karakter. Selvom Marx aldrig var særlig udførlig, fordi han formentlig mente at fremtiden kunne man ikke tale videnskabeligt om, kan man pege på at han forestillede sig socialismen som et omfattende demokrati hvor producenterne i fællesskab ejede produktionsmidlerne og disponerede over produktionens resultat. Videre kan man pege på at han mente at arbejdsdelingen ville kunne ophæves. Og endelig at den forøgede rigdomsproduktion gjorde det muligt at løse stort set alle problemer som baserede sig på økonomiske mangler eller knaphed.

Her må man pege på, som André Gorz har gjort det at det næppe vil være muligt, med den teknologi-indsats moderne samfund er afhængige af, at ophæve arbejdsdelingen.

Man må formentlig også fastholde at rigdomsproduktionen har grænser som delvis sættes af naturgrundlaget.

Selvom kapitalens begreb som procesrende værdi må stå centralt i en forestilling om et opgør med kapitalismen, så er det næppe sandsynligt at det kan være arbejderklassen der vil være det selvfølgelige subjekt for en omvæltning. Produktionen af merværdi omfatter i dag langt flere grupper end arbejderklassen. I mange samfund, som det danske, udgør flere grupper der aflønnes af det statsligt tilegnede værdiprodukt, faktisk grupper med kritisk potentiale på grund af den kvalitative side af deres arbejde og på trods af at de aflønnes af merværdi.

Hvad angår den politiske bevægelsesform, er de nye politiske venstrebevægelser vi har set de sidste fyre år næppe tilstrækkelige til at fastholde et utopisk perspektiv selvom de har betydet utrolig meget for den kritisk-politiske mobilisering. Men uanset hvordan man nu tænker en sådan samlende bevægelsesform, så kommer man ikke uden om, at demokrati i bevægelsen og som bevægelsens radikale mål er uomgængeligt. Jeg tror ikke man kommer problemet et hanefjed nærmere når man som Patrick Mac Manus mener:

"Dette [kritikken af eller erfaringen med Pol Pot] udelukker naturligvis ikke vidtgående indgreb mod magt- og privilegiestrukturer der hæmmer almen menneskelig udvikling og frigørelse. Sådanne indgreb kan be-

grundes sagligt som videreudvikling af en humanistisk tradition der i århundreder fastholdt ulighed og beherskelse som social og etisk grundlag.”

Hvem er det som skal gennemføre vidtgående indgreb og som følge af hvilken proces? Patrick Mac Manus fremstiller det så det kunne være Velfærdsudvalgets eller Centralkomiteen som gør det ud fra sin indsigt. Men det er ikke nok at fastslå. Grundlæggende for en ny radikal-utopisk bevægelse er det naturligvis at den er demokratisk. Den foretager ikke indgreb som en centralkomite fra et eller andet panoptisk centrum postulerer som en videreudvikling af en humanistisk tradition. Enhver ændring skal og må baseres på opbakning blandt flertallet. Enhver formulering som vil kunne bruges som basis for udnævnelse af et 'velfærdsudvalg' som udtrykker historiens mening er politologisk metafysisk og bør bekæmpes. Alle ændringer må og skal fremgå af reelle demokratiske processer, ellers kan de aldrig bære en radikal-demokratisk udvikling.

Demokratiet og individets rettigheder og placering i utopien er formentlig kommunismens akilleshæl. Individets rettigheder er et meget centralt område i borgerlig rettighedstænkning. Den har i meget højere grad været orienteret mod at beskytte individets frihed end at sætte andre grænser for samfundets og produktionens udvikling. Jeg mener at vi i begge spørgsmål, demokratiet og individets placering, må være meget mere eksplicitte. Det var Marx' forståelse at

kommunismen var en righoldig udvikling af individets muligheder, og han så denne udvikling som en forudsætning for samfundets righoldige udvikling. Individets frihed var altså knyttet til udviklingen af samfundets frihed.

Associationen mellem kommunisme og manglende retssikkerhed er én af konsekvenserne af at kommunismen opbyggedes på russiske erfaringer. Havde man taget udgangspunkt i den vest- og nordeuropæiske arbejderkultur, havde demokratiet og retssikkerheden været indlysende dele af tankegangen. Efter afviklingen af den kommunistiske tradition er det afgørende at se socialismen som et udvidet demokrati og individets udvidede frihed og retssikkerhed som størrelser der ikke står til diskussion. ■

*Morten Thing er historiker og ansat som forskningsbibliotekar ved RUC. Han har udgivet en række bøger om især arbejderbevægelsens og kommunismens historie. Thing var i perioden 1967-72 medlem af partiet Venstresocialisterne og bidrog i den danske Vietnam-bevægelse og i redaktionen af en række venstrefløjs-tidsskrifter, især *Kritisk Revy*. Han har netop udgivet bogen "De russiske jøder i København 1882-1943" (2008).*

Berlusconi og alt hans uvæsen

BIOGRAFI. *Bedst som man troede at den lille, sjove og kontroversielle Berlusconi af gode grunde var fortid, dukker han op med fornyet styrke. En ny bog søger at give en forklaring.*

Anmelder **Ole Jorn**, illustration Suss Larsen

Gert Sørensen: Berlusconi og den moderne fyrste, Museum Tusulanum Forlag 2008, 310 sider, 148 kr.

“Maccheroni-italieneren sejrede igen”; “Silvio Berlusconi legemliggør og legitimerer italienernes værste laster: snuheden, nederdrægtigheden, kulturløsheden, den brovtende selvhævdelse og modviljen mod regler og den snigende fascisme”. Sådan klager mange i Italien - nu igen. Mange højtuddannede, avislæsende, engagerede, progressive borgere samt de røde er alle lammede efter Berlusconis valgsejr d. 13.-14. april 2008. Nederlaget udslettede venstrefløjens parlamentariske grupper, og det store oppositionsparti Partito Democratico, der samlede revl og krat mod Berlusconi, lagde sig ned og fører nu “ikke-opposition” under ledelse af Walter Veltroni - som man har omdøbt Veltrusconi.

Den fældede centrum-venstre regering, ledet af økonomen Romano Prodi, ville i 2006 mindske det offentlige underskud ved at øge beskatningen og slå ned på skattesnyd. Det var upopulært. Fra en dansk vinkel (med en styrket Fogh i tredje valgperiode) kan det jo ikke overraske at også et flertal af italienerne stemmer for skattenedsættelser og hård kontrol med indvandring, som Berlusconi har

lovet. Alligevel undrer taberne sig igen over Berlusconi-fænomenet: Berlusconi genvælges trods den rodebutik, han efterlod i 2006! Det er sandt at Berlusconi lyver, stinker af mafia og beskidte penge, favoriserer røvslikkere og belorter modstandere, har et kæmpe habilitetsproblem (han kontrollerer private og offentlige tv-stationer), forhæler en stribe retssager og dette til trods er enormt populær. Hvad sker der? Som en blogger skrev: “han er som vennen, der med et smil hjælper dig med at snyde til eksamen”.

Til at forstå Berlusconi-fænomenet er der hjælp at få i Gert Sørensens biografi: Berlusconi og den moderne fyrste. Om demokratiets tilstand i et land i Europa, som udkom lige før det italienske parlamentsvalg den 13.-14. april. Sørensen opridser forhistorien fra 1946 til 2007 (s. 9-109), og inspireret af P. P. Pasolinis tese om den “antropologiske revolution”, som har forandret italienerne, peger han på, hvordan den traditionelle, gamle ‘amoraliske familisme’ i 60’ernes økonomiske boom slog om i forbrugerisme, masseindividualisme og en virkelighedsopfattelse præget af kommercielt tv. Solidaritet er nu erstattet af familie og kom-hinanden-ved, mens civilcourage er erstattet af personlig succes. Den demokratiske antifascisme som vandt frem efter Anden Verdenskrig, er ætset væk, og folk (ikke

”

politik er tv-show lavet af pr-folk, og masseindividualisten er da ligeglåd

Berlusconi's mål synes klart ...

“folket”) er faldet tilbage til et liberalt-katolsk grundmønster – efter ordsproget: “Hjælp dig selv, så hjælper dig Gud” som det står i Carlsberg-Glyptotekets atriumgård. Gert Sørensen belyser det særlige ved tilfældet Italien, hvor demokratiet fra og med 70'erne undergraves af nye politiske aktører der ser det offentlige som et felt for deres private business og staten som et aktieselskab. De vil mere privatisering, mere deregulering af arbejdsmarkedet, højere pensionsalder, sænkning af de offentlige udgifter og skatter samt et friere marked. Italienerne tror på Berlusconi's selfmade-optimisme, og at han kan kombinere globalisering med traditionelle værdier (tv-kirke, familie og tryk privatejendom) og individuelt forbrugsvalg – gøre det offentlige til en ressource for mig. Som socialpolitisk garant står så højrenationalisten Gianfranco Fini for tryghed for indfødte familier med lav indkomst – meget lig Pia Kjærsgaards omsorg for “pæne og ordentlige” mennesker.

Gert Sørensen peger altså også på træk i det italienske samfund, som ligner andre

landes: service-sektorens udvidelse, omfunktioneringen af staten fra omfordeling til privatisering til gavn for private aktører, svækkelse af samfundssind til egen fordel. Kort sagt kapitalistisk globalisering i liberalt dress. De udsagn, der peger på mere almene eller globale tendenser, vedrører en række symptomer med fascinerende navne hentet fra flere teoretiske diskurser, hvorved Sørensen især gengiver den italienske intellektuelle debat om forandringer i samskudsstrukturer og mentalitet.

I anden del af bogen (s. 113-265) beskrives Berlusconi's uopholdelige opstigning fra kvik og smart jurist over byggematador til mediemagnat, der siden 70'erne støttes af lyssky kræfter (mafiaen, socialistbossen Craxi og P2-logen), der ad dunkle veje har finansieret Berlusconi's imperiebyggeri.

” Gennem slutningen af det tyvende århundrede blev civilcourage erstattet af personlig succes

Allerede med kommunisternes tilbud til den herskende klasse i 1973 om “et historisk kompromis” som De Røde Brigader skød i sænk i 1978 med mordet på den kristelige demokratiske leder Aldo Moro, blev det italienske politiske system sat under voldsomt pres. Med Berlin-murens fald i 1989 brød koldkrigens korrupte partisystem så helt sammen, og skeletterne væltede ud af skabene.

Berlusconi stod pludselig uden sine venner, og i de internationale medier blev Italien branded som

foregangsland for politisk magtmisbrug, besiddelse og økonomisk kriminalitet.

I 1994 stiftede Berlusconi så sit eget parti - Forza Italia - med et net af 4.000 fan-klubber. Når den "pæne mand" Berlusconi med sine tv-milliarder taler (hele tiden i tv), så hele værtshuset kan forstå det, er stinkende rig, ejer fodboldklubben Milan og frækt sætter sine egne regler, lover 1 million nye jobs - og stem så på mig! Vupti, så vinder han. Igen og igen!

Berlusconi repræsenterer en ny politisk elite der ikke tåler offentlige instanser eller sociale hensyn, der begrænser personlig frihed. På programmet står ikke engang minimalstaten, staten skal bare servicere mig. Italiens millioner af selvstændige erhvervsdrivende er kry, og lønmodtagerne opgiver deres traditionelle politikere der med hud og hår er blevet del af studehandlerne.

Kritikken af berlusconismen er stort set uændret siden 2002-03. Og fedt har det hjulpet med modstanden mod den: I Italien er den demokratisk-antifascistiske arv yt, og politik er tv-show lavet af pr-folk, og masseindividualisten er da ligeglad. Altså er der ikke noget at gøre? Al erkendelse vedrører fortid, mens tingene sker fremad. Kløge bliver vi altid bagefter. Også ved at læse Sørensens bog om den moderne fyrste. Han giver os et værdifuldt indblik i de seneste ti års politiske diskurs på den etablerede progressive intellektuelle scene i Italien og på, hvordan den langsomme akademiske viden med højt lix-tal tabte løbet mod pr-folkets glamour-døgnfluer og platte forsimplinger - formlen synes således at være: Penge + medier = magt. ■

Ole Jorn er cand.mag. ph.d., tidligere korrespondent for Land og Folk i DDR og redaktør af Socialisten, underviser på KUA italiensk sprog og kulturhistorie, er ved at oversætte Giorgio Agambens "Undtagelsestilstanden" der udgives af Philosophia.

Rancières vilde drøm

PÆDAGOGIK. Landets seminarer mangler studerende, måske er løsningen på dette indførelsen af uvidende lærere, som den radikale franske filosof Jaques Rancière advokerer for i en nyoversat bog

Anmelder **Peter Kemp**

Jaques Rancière: Den uvidende lærer – fem lektioner i intellektuel emancipation, oversat af Holger Ross Lauritsen. Efterskrift af Kåre Blinkenberg. *Philosophia*, 2007, 171 sider, 149 kr.

Der er filosoffer der skriver i overdrivelser. Hvis man tog dem fuldstændig alvorligt fra a til z, måtte man ophøre med at prøve at få noget fornuftigt ud af dem. Det gælder store ånder som Søren Kierkegaard og Emmanuel Levinas. Men det gælder også mindre ånder som Jacques Rancière og den pædagogiske filosof fra begyndelsen af det 19. århundrede, franskmænden Joseph Jacotot (1770 – 1840) hvis tanker Rancière gør til sine egne i bogen om den uvidende lærer, der kom på fransk i 1987 og blev oversat til dansk af Holger Roos Lauritsen i 2007.

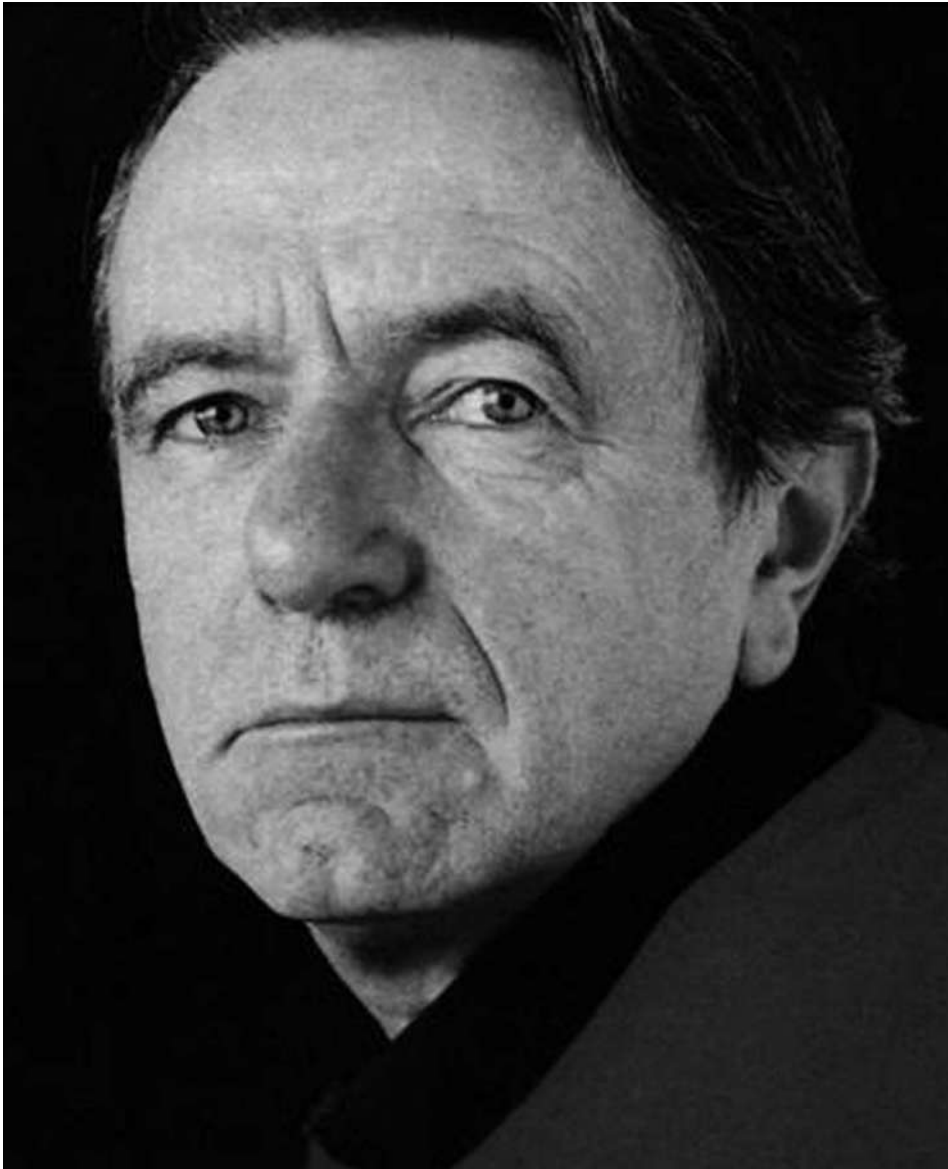
Jacotot udviklede fra 1815 en idé om ”universel undervisning”. Dengang gik man ud fra at når folk var fattige, var det fordi de var mindre intelligente. Dette gjorde han radikalt op med ud fra den erfaring han gjorde med at undervise hollændere, hvis sprog han ikke forstod, og som i begyndelsen heller ikke forstod ham. Han gav dem en udgave af Fenelons

bog Telemachos’ eventyr, der havde en hollandsk oversættelse ved siden af den franske grundtekst. Gennem en tolk bad han dem om at lære begyndelsen af denne bog udenad på fransk og derefter skrive franske genfortællinger af det de havde læst. Dermed lærte de på kort tid fransk.

Jacotot drog deraf den radikale konklusion, at enhver ville kunne lære hvad som helst hvis viljen var til stede, og at det således ikke var forskellen i intelligens men forskellen i viljen og de materielle vilkår der gjorde mennesker forskellige.

” Læreren skal blot være tilstede for at efterse om eleven er søgende og bekæmpe dovenskab hos eleven.

Nu har man i det 20. århundrede helt opgivet ideen om, at fattigdom skyldes mangel på intelligens. Men når Rancières genoptagelse af Jacotots ideer er relevante i dag, er det fordi vi i vor tid har oplevet en politisering af skolen, så den ikke mere blot skal tilbyde viden til alle og hjælpe de svageste igennem undervisningen, men først og fremmest sørge for, at ens land kan klare sig i den globale konkurrence. Heroverfor kan Rancière’s pædagogiske filosofi være en tiltrængt modvægt. Først og fremmest er Jacotots/Rancières idé om fordummelsen, l’abrutissement, stadig aktuell. Fordummelsen består i at få andre til at tro,

ingen" er fordummende, fordi den bilder eleven ind at man kun kan lære det man bliver ført til at lære.

Et andet interessant punkt hos Jacotot/Rancièr er fremhævelsen af viljen og lysten til læring. Når det skolesyn, der er fremherskende i bl.a. Danmark, tenderer til at gøre læreren overflødig og erstatte denne med PC-programmer, er det netop fordi man ikke anser lærerens appel til elevens vilje for at have nogen betydning. I den gamle danske skolelov af 1993 stod der at eleven skulle gives lyst til at lære; det er blevet ændret i den nye skolelov til at eleven skal gives lyst til at lære mere. Den helt fundamentale lyst der ligger i viljen til læring, tillægges ikke mere stor betydning.

Men når Jacotot/Rancièr taler om, at læreren kan undervise i noget han ikke ved noget om, betyder dette ikke en overflødig-gørelse af læreren, sådan som Jacotots elever udlagde hans budskab med den indskrift de satte på hans gravsten hvorefter "Gud har gjort den menneskelige sjæl i stand til at uddanne sig selv alene og uden lærer"; tværtimod taler han om at læreren skal være tilstede for at efterse om eleven er søgende, og han skal således bekæmpe dovenskab hos eleven.

Som sagt tænker Jacotot/Rancièr i overdrivelser. Det gælder selve påstanden om at læreren kan under-

vise i noget han ikke ved noget om. Hvis man tager dette bogstaveligt, er det ikke engang rigtigt i Jacotots eget tilfælde. Han valgte ikke blot Fenelons Telemachos i undervisningen, fordi den tilfældigvis fandtes i to sprog, men fordi det var en klassiker med reminiscenser fra Homer og Virgil og indirekte en politisk satire over Ludvig 14. Så selvom han ikke forstod hollandsk, vidste han en mængde om europæisk kultur.

Man kan derfor kun undervise i noget man ikke ved noget om, hvis man ved hvem der ved noget om det. Dertil kommer, at hvis læreren ikke selv er engageret i et stof, men kun i at eleven selv finder noget, vil det næppe være en spændende lærer. Endelig har en lærer i et humanistisk fag næppe den store interesse hvis han eller hun ikke

direkte eller indirekte har et bud på et menneske- og samfundssyn.

Når Jacotot/Rancièr er værd at læse, er det da også fordi de giver sådant et bud som man kan forholde sig til. Desværre har Rancièr's pædagogiske og politiske idé om lighed mellem alle mennesker næppe megen chance i opgøret med tidens tendens til at ville uddanne mennesker til konkurrencerobotter. Det er jo til alles gavn at vi klarer os bedst i konkurrencen, vil man sige. Desuden kan man sige at Jacotots tanker blot fører til en ny idé om uligheder

” Rancièr's idéer om lighed mellem alle mennesker har næppe megen chance i opgøret med tidens tendens til at ville uddanne mennesker til konkurrencerobotter.

mellem mennesker, nemlig mellem de dovne og de viljefaste, og mellem de heldige og de uheldige.

Endnu værre er det, at påstanden om, at skolen skal have uvidende lærere, sikkert vil blive taget til indtægt for kravet om at den lærer, der ikke kun giver eksakt viden til eleverne, men også et bud på et livsindhold, afskaffes. Læreren ses ofte ikke af tidens magthavere og sommetider heller ikke af læreren selv som kulturel vejleder, som inspirator ved et engagement i sit stof. Følgelig tænker man at han i det lange løb må kunne afløses af programmerede computere. Og derfor ser vi f.eks. at den franske regering i 2009 vil nedlægge 13.500 stillinger (Libération 9.7.08). Det er da også den vej det vil gå i andre lande, bl.a. Danmark hvis man ikke opruster lærerne til at være formidlere af kultur, dvs. til ikke at formidle viden uden samtidig at formidle demokrati og dannelse. Rancières drøm er smuk, men et vildt drømmeri om ansvar for egen læring, som kan medføre skolens opløsning – alt andet end det Jacotot og Rancière har ønsket. De har ønsket en skole uden fordummende lærere, ikke en lærerløs skole.

” Lærerne skal oprustes til at være formidlere af kultur, dvs. til ikke at formidle viden uden samtidig at formidle demokrati og dannelse.

- *Peter Kemp er professor emeritus i filosofi ved DPU, ÅU. Præsident for den 22. Verdenskongres i filosofi, august 2008. Seneste bøger: “Verdensborgeren som pædagogisk ideal” (2005) og “Den hvileløse Tanke” (2007)*

Sludder for en sladder

RELIGION. *Bente Hansen synes ikke selv klar over at hun fremstiller kristendommen som ønsketænkning, mens hun frakender ateister et åndsliv.*

Anmelder **Christian Braad Thomsen**, filminstruktør og forfatter. Illustration Ib Kjeldsmark

Bente Hansen: Gud og hvermand – en bog om tro og politik, People's Press. 187 sider, 199 kr

Efter murens fald blev mange tidligere kommunister troende kristen hvad der jo egentlig var en mærkelig reaktion. Det havde været mere nærliggende at se den østeuropæiske pseudokommunismes sammenbrud som en indlysende mulighed for at definere en demokratisk socialisme uden fortsat at skulle stå til regnskab for de østeuropæiske diktaturstaters udmøntning af socialismen.

Men det politiske trossystem, der nu brød sammen, blev for mange erstattet med et religiøst trossystem, som har den fordel, at det principielt ikke kan bryde sammen, fordi de troende netop ikke finder sig forpligtet til at underkaste det en realitetstest.

Når mange erstattede troen på Marx med troen på Gud, kan det også skyldes en vis aldersbetinget dovenskab, og således læser jeg netop Bente Hansens nye bog *Gud og hvermand* som udtryk for åndelig dovenskab. Bogen er skrevet i et slapt og sludrevornt sprog, og hun foregiver at give svar på den ikke-troendes spørgsmål til kristendommen, men forlader faktisk et problem, så snart det er antydet. Ofte har hun glemt hvad hun skrev på den

ene side, før hun skriver det modsatte på den næste. På side 11 mener hun således at evangelierne er "gudgivne", en opfattelse jeg egentlig troede, man for længst havde forladt i folkekirken. På side 64 mener hun da også omvendt at "hvis vi holdt os bogstaveligt til skrifterne, ville vi være ilde stedt." Det betyder altså at vi alligevel ikke kan stole på Guds ord – hvilket nok anede mig. Men hvad tror de kristne mon så på? Når Bente Hansen forsøger at besvare det, farer hun konstant vild i tågedannelser.

Så meget står imidlertid fast, at også for Bente Hansen er troen en måde at sætte det ud af kraft på, som hun ikke kan leve med. Hun er ikke i stand til at forestille sig at

"livet ender med det sidste jordiske åndedrag". Når hun derefter siger at det må være "et dybt ønske hos mange af os" at mødes med vore afdøde igen, så karakteriserer hun uafvidende kristendommen som det, den er, nemlig ønsketænkning for dem, der ikke magter at se døden i øjnene. Hun kan imidlertid "ikke se noget galt i at dulme et barns angst for adskillelse og død. Endsige en voksens."

Jeg synes omvendt, der er noget ganske alvorligt galt i at skabe en gud, der til punkt og prikke opfylder vores ønsker. At forsyne andre med de egenskaber vi har brug for at de har,

” Når mange erstattede troen på Marx med troen på Gud, skyldes det en vis aldersbetinget dovenskab

Christian Braad Thomsen sammenligner religion med placeboeffekten.

kaldes i daglig tale en projektion. Der er ikke grund til at kalde det andet når det handler om en gud. Naturligvis er det rimeligt at dulme barnets mulige angst for døden, men det kan gøres uden gudsfantasier, for eksempel ved at forsikre det om, at man jo næppe dør, før det er blevet så voksent at det kan klare sig selv. At blive voksen er at få kræfter til at leve uden trøst og blandt andet se døden i øjnene som det definitive punktum. I den forstand er kristendommen udtryk for en infantilisme, idet to af dens grundforestillinger, jomfru- og opstandelsestroen, tager sigte på at afskaffe de to store problemvoldere i voksenlivet: seksualiteten og døden.

Bente Hansen kører også frem med den gamle travet om, at "den religiøse søgen er lige så svær at afskaffe som seksualdriften". Påstanden er absurd hvilket kan dokumenteres med at kristendommen aldrig nåede ud til den lille østjyske landsby Bjertrup hvor jeg er født. Men vi fik masser af børn. En anden af hendes travet er at også ateismen er en tros-sag. Sådåmænd er den ej. Ateister ved faktisk at Gud ikke findes og at lyn og torden ikke skyldes Thors gedebukkevogn, for disse påstande er aldrig blevet underbygget med dokumentation. Men i samme øjeblik dokumentationen foreligger, er vores

viden blevet udvidet.

Bente Hansen skøjter på overfladen og lader ethvert problem ligge når det bliver for svært. Et eksempel kan være bogens sidste kapitel hvor hun vil beskæftige sig med forskellen på tro og overtro. Det eneste hun har at sige, er at overtro er, når man selv tror, man er på vej til at blive Gud. Dermed får hun ikke defineret forskellen på, at når det tordner, kører Thor i gedebukkevogn over skyerne, og når vi dør, genopstår vi og møder både vore afdøde venner og gud. Det er nok fordi det ikke er muligt at skelne mellem disse to former for tro. Til gengæld får hun sagt at hun "ikke anser astrologi for særlig overnaturligt". Nej, det er klart, for hvis man først er begyndt at tro på alternative naturlove, er der ingen grænser.

” Lkristendommen er et udtryk for infantilisme, der sigter på at afskaffe de to store problemvoldere i voksenlivet: seksualiteten og døden.

Når Bente Hansen en sjældent gang bliver konkret, er hendes uvidenhed markant. Lad mig nævne fire eksempler:

Hun hævder, at vi i 60'erne demonstrerede mod atomkraft. Det passer ikke. Vi demonstrerede mod atomvåben og gik i vid udstrækning ind for fredelig udnyttelse af atomkraften. Mange skiftede siden synspunkt. Hun bruger Bob Dylans Oh Mercy (1989) som eksempel på, at her mistede han lyttere, fordi pladen var "for kristen", og fordi det at vise

Tro har den fordel, at systemet principielt ikke kan bryde sammen modsat pseudokommunismen i øst

på, at her mistede han lyttere, fordi pladen var "for kristen", og fordi det at vise sin kristentro frem var mere provokerende end at vise sin bare røv. Det forholder sig faktisk omvendt: Ved indgangen til 80'erne mistede Dylan mange lyttere, fordi hans kristne plader faldt sammen med hans kunstneriske nedtur og alkoholisme mens Oh Mercy skaffede ham lytterne tilbage, fordi han nu var ved at genvinde sin kunstneriske styrke og samtidig var på vej ud af den dogmatiske kristendom.

Hun hævder at sekularisme udtrykker "ønsket om at mennesker helt lægger troen bag sig og bliver ateister." Såmænd gør det ej. Et enkelt opslag i ordbogen kunne have fortalt hende at det betyder at religion og politik skal holdes adskilt, og at religiøse argumenter ikke er gyldige i en diskussion om etik og moral mens folk naturligvis har lov at tro, hvad de vil.

Desuden hævder hun, at venstrefløjen ikke er så meget for "følelser" og "åndelighed". Jeg ved ikke, hvilken venstrefløj Bente Hansen har tilhørt, men på den jeg har tilhørt hele mit liv, spiller følelser og åndelighed en central rolle. Vi går ind for musik, film, digte, forelskelse og andre åndelige sysler, så det er mig ganske uklart hvad hun her

henviser til. Hendes problem er formentlig at hun bogen igennem sætter lighedstegn mellem religiøsitet og åndelighed hvilket er udtryk for et særligt kristent hovmod: Ateister kan åbenbart ikke have et åndsliv. Det vil jeg ikke udelukke at de kristne kan, også selv om de ofte lader sig nøjes med meget lidt og forveksler åndsliv med ønsketænkning.

Overordnet set mener Bente Hansen at vi ateister har "et stort og uopfyldt hul" hvor hun så end ved det fra. Man skulle da snarere mene, at de, der har brug for en gud

som samtalepartner, må have et hul, som de forsøger at udfylde gennem for eksempel den samtale med gud som Bente Hansen oplever i bønner. Hun konkluderer at den har "en forbløffende virkning", men reflekterer ikke over, at det kan kalktabletter også have på den syge. Det kaldes placebo-effekten.

” Rancières idéer om lighed mellem alle mennesker har næppe megen chance i opgøret med tidens tendens til at ville uddanne mennesker til konkurrenceroboter.

Et såkaldt skodjob – en moderne rapport fra en gulvspand

ARBEJDSMARKED. *Provokeret af udtalelser om, at den barske kapitalisme er erstattet den digitale tidsalder, hvor hver enkelt samfundsborger, selv besidder de væsentligste produktionsmidler nemlig hjernen, satte en norsk jente sig for at undersøge sagen selv.*

Anmelder **Mattias Tesfaye**

Lotta Elstad: En såkaldt drittjobb

Forlaget Manifest 2007, Oslo, 200 sider, 229 NKR

Den tidligere formand for det norske socialdemokrati, Thorbjørn Jagland, kom i en tv-debat til at udtale følgende om indvandrere: Dette er mennesker, som for det første tager alle samfundets skodjobs, lavtlønsarbejdet, rengøring, og... øh... står... øh... i kioskerne og sælger og alt det der, øh.

I dagene efter var aviserne fyldt med vrede læserbreve. Jeg har selv gjort rent i mange år, og jeg arbejder ikke i et skodjob, skrev en kvinde fra Lillehammer. En anden fra Nordmøre fulgte op: Jeg er så forbandet. Jeg er rengøringsassistent, og har været det i otte år. Og jeg som troede, at Arbejderpartiet var for arbejdsfolk.

Udover arrogance, foragt og uvidenhed, gemmer der sig også noget andet Jaglands udtalelse, nemlig fortællingen om en afgrundsdyb kløft mellem samfundets elite, og de folk der gør deres kontor rent, reder deres hotelseng, kører deres taxa og tager opvasken efter deres restaurantbesøg.

En såkaldt drittjobb, er en vellykket debutudgivelse fra den unge norske forfatter Lotta Elstad. Hun er journalist og har arbejdet på de norske dagblade Klassekampen og Dagens Næringsliv. I En såkaldt drittjobb søger hun i vaskeægte Günter Wallraff-stil job som tilkaldevagt i en af Norges største hoteltænder og bruger sine nye kolleger, chefer

og oplevelser til at komme bag facaden på det moderne arbejdsliv.

Teksten er kompakt, intens og lige-på-og-hårdt, præcis som Lottas nye arbejdsdag er det. Hun ringes op fra dag til dag, løber rundt bag hotellets defekte støvsuger og pådrager sig stadig flere smerter i et forsøg på at nå at gøre de alt for mange hoteltværelser rent.

Lotta spiller selv hovedrollen som hårdt udbyttet lønslave i sin reality-debatbog. En jeg-form hun effektivt bruger til at afdække elite-Norges middelklassemyter, om hvordan det monotone arbejde forsvinder som industrielle ørkendannelser i servicesamfundets regnskov. Hun snakker ikke mere som journalist, men fra gulvet bag moppen.

Det er små fortællinger fra et dyrt hotel i Oslo, hvor rengøringsfolkene tillærer sig tricks om hvordan man lettest fjerner urinpletter fra toiletgulvet. Fra small-talken i smøgpauseerne. Fra et såkaldt skodjob, hvor det lykkedes hende at afdække generelle tendenser i kapitalismen, som den fungerer i Norge i det nye årtusinde. Hun beskriver således hvordan alle arbejdsprocessor er kortlagt minutløst, tempoet er ekstremt og indflydelsen på egen arbejdsdag opretholdes kun, hvor ordrene fra chefen fraviges. Det siger noget om kapitalismens overlevelsessevne, at den har formået at indføre ledelsesstrategier fra fabriksgulvet til hotelgangen så hurtigt, at man nu kan kalde stuepigernes arbejdsdag for industrialiseret. De industrielle ørkendannelser er altså ikke under afvikling, tværtimod - de breder sig.

Lotta spiller selv hovedrollen som hårdt udbyttet lønslave i sin reality-debatbog

Den fortælle tekniske metode er ligeså gammel, som den er effektiv. Man starter med en påstand fra en politisk modstander, bevæger sig ned på gulvet og prøver påstanden af i praksis, konkluderer at modstanderen er langt fra virkeligheden, underbygger med lidt statistik og nogle rapporter og afslutter med at anklage modstanderen for kun at hyppe egne snævre elite-interesser. Man kan kun elske det!

Det er jordnært. Det er letlæst. Og det er hamrende skarpt. Ikke akademisk, men intellektuelt. Ikke journalistens tilstræbte objektivitet, men forfatterens partsindlæg. Ikke politikerens konkrete forslag, men debattørens kritik.

I en tid hvor den danske idédebat halter håbløst bagefter vores nabolandes, kan vi i det mindste glæde os over, at nordmændene stadig skriver noget der ligner dansk. Og over at det er lykkedes Forlaget Manifest, at komme med endnu en godt redigeret udgivelse - bortset fra et enkelt sted hvor Lotta Elstad begiver sig ud i en generel kritik af norsk lovgivning om opholdstilladelser og familiesammenføring.

Nu kan man kun håbe at Lotta Elstad bliver læst af venstre flanke i dansk politik. Ikke kun fordi kløften mellem eliten og folk flest, er præcis ligeså dyb i Danmark som i Norge. Eller fordi at de selvsamme middelklasse-myter som Lotta Elstad så ihærdigt ydmyger, lever i bedste velgående blandt alle os skrivemene-storbysocialister. Men først og fremmest fordi hun forhåbentlig kan inspirere.

Hvem tager for eksempel ansvaret for at grave videre i det danske klassesamfund, og sætte ord på brutaliseringen af 3F'ernes arbejdsliv? Hvem hæver ambitions-overliggeren blandt unge danske venstreintellektuelle? Sig mig, hvad laver de hundredvis af sympatiske og kloge unge venstreorienterede akademikere egentlig?

Støjen af en ny latter nedefra

LATINAMERIKA. *En ny social bevægelse fejer ind over Latinamerika, med hvad er strategien i de tre lande, der fører an i endnu en frigørelseskamp på kontinentet?*

Anmelder **Flemming Larsen**, psykoanalytiker og bachelor i samfundsfag.

Tariq Ali: Pirates of the Caribbean – Axis of Hope, Verso 2006. 244 sider. 20 \$.

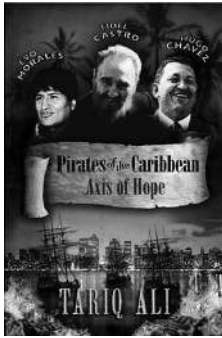
Den pakistansk-britiske forfatter Tariq Ali der fylder 65 dette efterår, er en kendt figur på den internationale venstrefløj. Som det gælder mange andre i hans generation, var det Vietnam-krigen der var den tidlige anledning til hans politiske engagement. I 2005 udgav han *Street-Fighting Years: An Autobiography of the Sixties*, ja faktisk er han blevet beskrevet som mulig inspiration til Rolling Stones-sangen *Street Fighting Man*. Han har været knyttet til *New Left Review* gennem mange år, og han har skrevet et hav af bøger, både historisk-samfundskritiske og romaner. Mest kendt i Danmark er *Fundamentalismernes sammenstød: korstog, jihad og modernitet*, udgivet af Information. Den berejste og engagerede forfatter der har været vidt omkring i verden i sit forfatterskab, beskæftiger sig i sin næste bog (efter den her anmeldte om Latinamerika) med sit oprindelige hjemland, Pakistan. Den udkommer dette efterår og får titlen *The Duel: Pakistan on the Flight Path of American Power*. Netop om Pakistan kunne man her bladet læse en artikel af ham i nr. 6. Den her foreliggende bog er den første Ali har skrevet

om Latinamerika. Titel og omslag spiller på ligheden med den populære pirat-film med Johnny Depp m.fl. med en (humoristisk og selvvironisk) afbildning på bogens forside af bogens 3 helte/"pirater", Evo Morales, Fidel Castro (med glorie) og Hugo Chávez, statsledere i hhv. Bolivia, Cuba og Venezuela.

Bogens udgangspunkt er de nye vinde fra venstre i Latinamerika og en række rejser til verdensdelen som Ali foretog i årene før bogens udgivelse. Dens hovedvægt ligger dog på en gennemgang af forholdene i de tre lande hvor de tre nævnte statsledere virker. Disses "pirateri" består i at de markant har sat sig op imod den neoliberalistiske orden som USA forsøger at påføre området. I afsnittet om Venezuela er Tariq Ali meget skarp

over for den internationale presse som han opfatter som fuldstændig underlagt "Washington Consensus". Han dokumenterer hvordan denne presse kunne fryde sig over det USA- og Spanien-støttede kup i 2002 og beskriver det paradoksale i at den "demokratiske" presse frivilligt lader sig forblinde af snævre magtinteresser i verdens stærkeste imperium. Heldigvis fik Chávez' datter smuglet en meddelelse ud om at hendes far ikke frivilligt var gået af hvorefter folk fra slumkvartererne strømmede på gaden for at få genindsat deres præsident. Hvilket lykkedes på få dage.

” **Chaves og Morales' sociale programmer er nærmest socialdemokratiske radikaliteten består i at de ikke vil finde sig i USA's diktater**

Chavez blev valgt til præsident i 1998, og for 3 år siden var det så Bolivias tur til at få en radikal leder, Evo Morales, landets første indianske statsleder skønt befolkningsflertallet er indiansk. Ifølge Tariq Ali er Chavez' og Morales' sociale programmer nærmest socialdemokratiske, så deres radikalitet består i at de som sagt ikke vil finde sig i diktater fra USA og institutioner som Verdensbanken med flere. Morales startede som leder af en social bevægelse som bekæmpede privatisering af vandforsyningen. Denne græsrodsbevægelse sejrede, og sejren var baggrunden for at Morales efterfølgende kunne vælges til præsident.

Chavez' og Morales' radikalitet består naturligvis også i at de klart har erklæret deres støtte til det cubanske styre. Tariq Ali besøgte selv Cuba for første gang i 2005. Hans analyse af cubanske forhold er meget fin. Han ser på den ene side meget klart hvordan Cuba har haft et fantastisk overskud til at være solidarisk med andre områder i verden som var i nød af en eller anden grund. Han nævner for eksempel hvordan han besøgte sit oprindelige hjemland Pakistan under det frygtelige jordskælv i 2005. Da han forlod landet igen, var der allerede mere end 1000 cubanske læger med felthospitaler og medicin, flere end hele "det internationale samfund" tilsammen havde sendt. Han nævner også de cubanske trop-

per i Angola som en afgørende forudsætning for at det sydafrikanske apartheidstyre faldt hvorfor også Mandela meget hurtigt efter sin løsladelse rejste til Havana for at takke for dette. På den anden side er Ali ikke blind for demokratiske mangler på Cuba, og han kritiserer skarpt diverse retssager og henrettelser som har fundet sted.

Dette var et par smagsprøver fra indholdet i bogen der også har nogle spændende bilagsdokumenter, blandt andet taler af Morales og Chávez. Bogen er god hvis man vil have gode argumenter til diskussioner om hvad demokrati og menneskerettigheder er, begreber der defineres ret snævert i vesten. Ali anerkender at retten til frit at kunne ytre sig er en basal menneskerettighed, men det

er retten til mad, sundhed og uddannelse så sandelig også. På disse områder er Cuba nået fantastisk langt målt med latinamerikanske alen, og Chavez' Venezuela er godt på vej. I Bolivia er Morales i fuld gang med jordreformer til fordel for den fattige indianske befolkning.

Tariq Ali er også spændende at læse af to andre grunde. Dels er han godt orienteret kulturelt - man møder ind imellem overraskende henvisninger til Montaigne, Mark Twain eller Proust. Dels er hans humor befriende. For

” In den han forlod jordskælvsområdet i Iran var der allerede mere end 1000 cubanske læger med felthospitaler og medicin

eksempel fortæller han om et besøg i Bolivia i 1967. Han havde på det tidspunkt pakistansk pas, men tolderne havde ikke hørt om noget der hed Pakistan. Da han endelig slap ud, kunne han godt mærke på folks blikke at de "bare" betragtede ham som "another Indian". Dette havde han ikke noget imod, men tilføjer: "Little did they know that I was a red Indian."

Ali kan ikke skjule sin begejstring (som jeg deler) for de nye kræfter i Latinamerika. I slutningen af et kapitel om frihedshelten Bolivar (fra

1800-tallet), som citeres for at det undertiden er nødvendigt at viske tavlen ren og starte forfra, hedder det: "Det er det der er ved at ske igen nu hvor udmattede veteraners gamle trætte smil erstattes af støjen af en ny latter nedefra" (min oversættelse).

” Når mange erstattede troen på Marx med troen på Gud, skyldes det en vis aldersbetinget dovenskab

Udgives af:
Foreningen Det Ny Clarté

Ansvarshavende redaktør:
Dino Knudsen,
redaktoer@clarte.dk.

Øvrige redaktion:
Jeppe Klok Due og Troels Riis
Larsen.

Henvendelse:
kontakt@clarte.dk

Adresse: Det Ny Clarté,
C/O Mediesyndikatet Monsun,
Nørrebrogade 5c, 1.tv.,
2200 København N.

Skribenter: Sammi Ala'a,
Jon Rostgaard Boiesen, Gerd
Callesen, Staffan Dahllöf, Søren
Engelsen, Michael Hunnicke,
Jørgen Knudsen, Flemming
Larsen, Holger Ross Lauritsen,
Patrick Mac Manus, Andreas
Mulvad, Mikael Nyberg, Klaus
Riis, Morten Riis, Erik Stinus,
Gert Sørensen, Mattias Tes-
faye, Christian Braad Thomsen
og Mikkel Thorup.

Gæsteskribenter: Niels Ros-
sendal Jensen, Ole Jorn, Peter
Kemp, Jacob Lindblom, Kirsten
Normann, John Pilger, Benito
Scocozza, Morten Thing.
Oversættelse og korrektur:
Thora Heegaard.

Illustrationer: Lasse Bo
Christensen, Anders Cold, Toke
Flyvholm, Adam Hansel, Emil
Hyllested Jensen, Ib Kjelds-
mark, Robert Nyberg.
Fotoserie: Jacob Matthiesen.
Forsideillustration:
Suss Larsen.
Layout: Legalizer ApS (Suss
Larsen)
Website: www.clarte.dk
Webmaster: Tobias Clausen

Oplag: 800
Tryk: Eks-skolens trykkeri
ISSN: 1902-0333
Redaktionen afsluttet:
13. november.

Abonnement:
Mail: abonnement@clarte.dk
Privat:
1 år (Fire numre) 185 kr. Opgiv:
Navn, adresse, tlf. og email.
Institutioner:
1 år (fire numre) 295 kr.
Opgiv: Navn, adresse, tlf., email
og faktureringsadresse.

Giro: 10189178. **Netbank:**
Reg. 0265 Konto nr. 10189179

CVRnr.: 3009 2805
Annoncer: annonce@clarte.dk

DNC #8 er udgivet med
støtte fra Kulturministeriets
Tidskriftstøtte.

**Nâzim Hîmet: Vente breve, synge, holde sig vågen,
Udvalgte digte, Tiderne Skifter 2008.**

DET SNER I NATTEN

JEG HØRER HVERKEN STEMME FRA EN VERDEN HINSIDES DENNE
ELLER STRÆBER EFTER AT UDTRYKKE "DET UUDGRUNDELIGE"
I MINE VERS,
OG HELLER IKKE UDSØGER JEG MIG DET FULDKOMNE RIM,
OMHYGGELEGT SOM EN GULDSMED –
HVLILKEN VIDUNDERLIG LINJE!

HVLILKEN DYBSINDIG SÆTNING!
I NAT, GUDSKELOV,
ER JEG HÆVET
OVER SÅDANNE SMÅTING.

I NAT
ER JEG EN GADESANGER MED EN DÅRLIG STEMME.
EN STEMME,

SÅ LANGT HERFRA,
VED MADRIDS PORT

HØRER DU DEN IKKE.
DET SNER I NATTEN
OG FORAN DIG SER DU EN HÆR
SOM DRÆBER DET SKØNNESTE VI EJER,
HÅBET, LÆNGSLEN, FRIHEDEN
OG VORE BØRN.

DET SNER
OG MÅSKE DINE VÅDE FØDDER I SNEEN
FØLER DEN BITRE KULDE;
OG I DETTE ØJEBLIK,
MENS JEG TÆNKER PÅ DIG,
FINDER EN KUGLE MÅSKE SIN GRAV I DIN KROP,
OG SÅ
ER DER HVERKEN SNE ELLER BLÆST ELLER DAG
ELLER NAT...

DET SNER.
ET ELLER ANDET STED MÅ DU HA BOET
FØREND DU KOM FOR AT FORSVARE MADRID
OG SIGE NO PASARAN.

HVEM VAR DU? HVOR? HVAD BESTILTE DU?
JEG VÉD DET IKKE
MEN DU KUNNE FOR EKSEMPEL
HA VÆRET ARBEJDER I ASTURIENS KULMINER,
OG MÅSKE DET BLODIGE BIND OM DIN PANDE
SKJULER ET SÅR DU FIK DEROPPE MOD NORD.
MÅSKE VAR DET DIG
DER AFFYREDE DEN SIDSTE PATRON
I FORSTÆDERNE
DA JUNKERS-MASKINERNE
RASEREDE BILBAO

ELLER MÅSKE DU VAR LANDARBEJDER
PÅ EN VIS GREV FERNANDO VALASQUERAS DE CÓRDOBAS GODS;

KANVÆRE DU HAVDE EN LILLE BUTIK PÅ PLAZA DEL SOL
HVOR DU SOLGTE SPANIENS FARVESTRÅLENDE FRUGTER.
HVEM VÉD, DU BESTLTE MÅSKE INGENTING
MEN HAVDE TIL GENGÆLD EN SMUK SANGSTEMME...

DU STUDEREDE FILOSOFI ELLER JURA
OG ALLE DINE BØGER BLEV ØDELAGT
UNDER LARVEFØDDERNE PÅ EN ITALIENSK TANK
I NÆRHEDEN AF UNIVERSITETET.
MÅSKE HAR DU INGEN RELIGION,
ELLER ET LILLEBITTE KORS HÆNGER I EN KÆDE
OM DIN HALS.

JEG HAR ALDRIG SET DIT ANSIGT, OG JEG SKAL ALDRIG SE DET,
MEN JEG FORESTILLER MIG DET
SOM DE MÆNDS ANSIGTER, DER BESEJREDE KOLTJAK
I SIBIRIEN;
SOM DEN SOLDATS ANSIGT,
DER FALDT VED DUMLUPINAR,
MÅSKE HAR DU ENDOG EN SMULE LIGHED
MED ROBESPIERRE

DU HAR ALDRIG HØRT OM MIG, OG DU KOMMER ALDRIG TIL DET.
DER ER BJERGE OG HAVE IMELLEM OS
OG DENNE FORDOMTE STRAF JEG SKAL AFSONE
OG IKKE-INTERVENTIONSPOLITIKKEN.
JEG KAN IKKE OPSØGE DIG,
JEG KAN IKKE ENGANG SENDE DIG EN KASSE PATRONER,
FRISKE ÆG
ELLER ET PAR ULDNE SOKKER.

MEN JEG VÉD
AT I DET KOLDE SNEFOG I NAT
FRYSER DINE FØDDER, PÅ VAGT FOR MADRID,
SOM TO NØGNE SPÆDBØRN

JEG VÉD
AT ALT HVAD DER ER STORT OG SKØNT
OG HVAD MENNESKET ENDNU HAR TILBAGE AT SKABE,
DET VIL SIGE, ALT HVAD JEG SÅ BRÆNDENDE LÆNGES EFTER –
DÉR FINDES DET:
VED MADRIDS PORT,
I VAGTPOSTENS ØJNE,
OG ANDET KAN JEG IKKE GØRE END ELSKE HAM
I NAT SOM I GÅR OG I MORGEN.

Skrevet i fangenskab, 25. december 1937.

